

KERKLIKE GESAG.

Hier moet 'n onderskeie word tussen "potestas extrinseca et potestas intrinseca".

Wat sy uitswendige regsverhoudinge aangaan, staan die kerk onder die staat. So kan die kerk deur die Owerheid as regspersoonlikheid erken word, en kan sy predikante steun van die staat ontvang. In al hierdie sake moet die owerheid, deur sy wette te stel, die posisie van die kerk reël.

Die "potestas extrinseca" het dus 'n sirkuler karakter.

Ewens met die burgerlike posisie insake siendom, leni ge verbande, ens. Hierin moet die siviele regter bealis.

Die gereformeerdes het dit, in teenstelling met die Roomse steeds erken. Rome beskou homself as "imperium in imperio".

Heel anders is die "potestas intrinseca ecclesiae", wat geld vir die regte in die kerk.

Die kerk vorm 'n selfstandige kring, waarin die gesag oortree. Hierdie gesag rus in eintlike sin by Christus.

Hierdie absolute souweriene gesag kan slegs deur Christus uitgeoefen word. Hy kan dit nie oordraag aan 'n ander nie. Hy is absoluut monarg.

Dit is die materiele prinsiep van die Gereformeerde kerk. Dit keer hom sowel teen 'n vikaris van Christus, (Rome) as teen 'n Owerheid, met die gesag van Christus bekleed, Lutherse en Engelse).

Christus oefen die gesag midelik deur sy Woord uit, wat die konstitusie en grondwet is van sy kerk.

Hiermee sny die Gereformeerdes af die Roomse kerkreg, wat die "decreta ecclesiae" bealissend noem, asook die "Erastianisme", n.l. dat die staat die grondwet aan die kerk kan gee. Die gesag, van Christus afgelei, dra geen soewerein, maar ministerieel karakter. Die amptenaar in die staat, kan slegs in die naam van die koning optree, en nie outokraties nie.

So ook in die kerk. Die gesag in die kerk is steeds ontleende gesag. Dit berus nie in homself nie, en hou dadelik op as dit teen Christus keer. Hieruit volg, dat verzet van die gemeente teen die Potestas ecclesiae, nie alleen geoorloof is nie, maar selfs plig is, as die ampdraers sig keer teen Christus.

Die belofte, wat in die Nederl. Hervormde kerk gegee word, dat 'n mens in alle besluite sal gehoorsaam, is lynreg in stryd met die woord van God.

So opgevat is die "potestas ecclesiae" dus 'n "Jus sacrum ministeriale a Christo, Capite ecclesiae concessum".

Dat Christus hierdie mag gegee het, is in sy woord aan Petrus (potestas clavium), en later aan ek al die apostels.

Die gesag is nie slegs moreel nie, maar dit is bindende gesag, en die Heilige Skrif spreek dan ook steeds van gehoorsaamheid, wat 'n mens aan die ampdraers verskuldig is.

Ook op kerklik gebied moet bealis die rewolusie idee van die Contract Social verwerp word.

Wie as lidmaat toetree, skink nie die gesag aan die ampdraers nie, maar erken daardie gesag.

In die staat word mens gebore, en elke onderdaan moet gehoorsaam, maar by die kerk tree 'n mens vrywilliglik toe. Vandaar, dat mens moet belooft, om hom aan die vermaning en tug van die kerk te onderwerp.

Ewens spreek dit vanself, dat elke lidmaat, formeel die reg het, om die gehoorsaamheid aan die kerk en die lidmaatskap op te se. Doe kerk het geen gesag oor hom nie, wat die kerkgemeenskap verbreek. Maar die gesag ontstaan aan die ander kant ook nie, deur die erkenning daarvan, of die toetreding tot die kerklike gemeenskap, maar dit kom uit Christus.

Al wat die mense doen by die instituering van die kerk, is, om die persone vir die ampte aantewys, nie om die ampte self in die lewe te roep nie.

Christus as Koning vergen sy die Kerk om die ampte in te stel, maar die gesag is van Hom alleen.

Die "potestas intrinseca" word onderskei in:

- a) Potestas dogmatica,
- b) Potestas diastactica - ordinans,
- c) Potestas discretiva - jurisdictionis.

Hiermee word bedoel: ~~leer- en wetgewende, en regspreekende mag.~~
leerbeslissende, wetgewende, en regspreekende mag.

Potestas dogmatica.

Hiermee word nie bedoel dat die kerk die mag het, om op grond van die Woord van God, 'n dogma vas te stel.

Daar word in ruimer sin nes bedoel, die mag en die reg, om Woord en Sakramente te bedien, en om dit te doen met outoriteit, en daarmee beslag op die konsjensies te lê. Die bediening van die Sakramente kom daar nie by nie, omdat die sakrament nie selfstandig is nie, maar om die prediking van die Woord te beseel.

Dat hierdie gesag aan die kerk geskenk is, blyk uit baie plekke in die Nuwe Testament.

Hieruit vloei tewens voort, dat die kerk die roeping het om die teen die kettars die waarheid te verdedig en te bely, en dus 'n konfessie op te stel.

Die Potestas ordinans word gewoonlik onderskei in:

- a) Potestas legislativa, waardeur die kerk ordinansies maak vir die kerklike samelewing.
- b) Potestas gubernatoria, om alles te regeer volgens kerkorde. Hietoeword dan ook gereken die Potestas auctoritativa aut directiva (van ampsdraers), die mag om die kerk en die ampte te institueer en om vergaderings te hou.
- c) Potestas jurisdictionis. Dit sien op die tugoefening in die kerk, en is onderverdeel in:
Potestas censurandi (vermaan, bestraf, ekskommuniseer)
Potestas reconciliandi (weer opneming).

Hiertoe behoort ook die potestas, om die verband met ander gemeentes te verbreek, as hulle teen Gods Woord ingaan (Potestas reformandi et separandi).

Hierdie potestas is aan die kerk as geheel geskenk, en nie aan die ampsdraers alleen nie. Dit kan daarom alleen uitgeoefen word, waar daar 'n ecclesia is. Dit kan nie bestaan los van die gemeente nie, in sekere ampsdraers.

Rome leer dit wel, want volgens hom is die ampsdraers die "ecclesia representativa". Die Protestantisme het egter hierdie voorstelling verwerp.

Seker kom aan die ampsdraers die "potestas directiva aut auctoritativa" toe, maar alleen omdat hulle die deur God in die ecclesia ingestelde organe is, soos die oog buite die liggaam tot niks in staat is nie.

Voetius se, dat hierdie "potestas auctoritativa": in toto corpore virtualiter est. "

Orals waar 'n gemeente gevind word, het sodanige gemeente virtueel in homself die mag, om die Woord te bedien, ens. Maar formaliter kan hierdie mag alleen deur die ampsdraers uitgeoefen word. Voetius gebruik die beeld, dat die lewe nie sit in die organe nie, maar tota anima in toto corpore, en dit tree in die organisme van die liggaam na buite. Die liggaam sien deur die oog, en nie deur die vel nie.

Nem die organe weg uit die liggaam en hulle is magtelos.

So kan ook die ampsdraers, los van die gemeente, niks doen nie. Maar tog kan die potestas "de facto" nie deur die gemeente uitgevoer word nie. Die gemeente is nie 'n organiese liggaam nie, maar het as instituut ontstaan, deur die samevoeging van die gelowiges, wat die ampsdraers aanwys.

Die sluitelmas is aan die gemeente deur Christus toebetrou, of aan die maanne deur deur die gemeente daartoe aangevys. Matt. 18: 18: se dit aan die gemeente" dus aan die gemeente as geheel.

Mens moet nie soos die Independenten, die potestas ecclesias opvat so, dat in elke geval die gemeente met meerderheid van stemme moet besluite nie.

Nee die gemeente skep nie die amp nie, maar Christus wat dit instel as orgaan vir die uitoefening van die potestas ecclesiae. Dit is hiermee in sekere sin soos met die liggaam. die lede besluit met 'n orgaan te stel.

God het dit aan die liggaam gegee. Die grondverhouding tussen die gelowiges en die ampsdraers word deur God bepaal, omdat Hy alles te se het in die gemeente.

Volgens sy Woord moet die ampsdraers handel.

Die ampsdraers is nie die dienaars van die gemeente nie, maar dienaars van Christus.

Doen by iets wat teen Christus ingaan, dan hou by op om dienaar van Christus te wees, en is die gemeente verplig om hom van sy amp te ontset.

In sy sigbare instituering is hierdie mag demokraties, omdat Christus dit aan die gemeente gegee het, maar in die uitoefening is dit aristokraties, omdat dit uit oefen word deur die dienaars, deur Christus in die amp geroep.

Daar moet nog onderskeie wêre:

- a) Potestas communis,
- b) Potestas auctoritativa.

Die Potestas communis kom aan elke gelowige toe. Hy is koning, priester en profet, en moet 'n amptelike funksie vervul. Nie die amp is die mag nie, maar uit die potestas communis word die ander potestates opgebou.

Die potestas communis gee aan elke gelowige 'n reg en roeping.

- 1, om self die Woord van God te ondersoek,
- 2, om sy geloof openlik te bely, en kritiek te oefen op die bediening van die Woord. (in teenstelling met die Lutherse kerk) 'n mag wat ook genoem word: libertas prophetandi.
- 3, om sig met ander lede saam te voeg tot 'n gemeente. (Potestas ordinans).

Wat die potestas ordinans betref, mag die lede hulself samevoeg tot 'n gemeente. hulle kan 'n pastory aanstel.

Is daar 'n gevestigde kerk, dan mag hulle onder leiding van die Kerkraad die ampsdraers aanwys.

Sonder approbasie van die gemeente is daar geen roeping nie.

Esse moet die gemeente saam oordeel oor die toelating van persone tot die gemeente. Die name word afgesien, nie as kennisgewing van die feit nie, maar omdat die gemeente sy approbasie sal gee.

Die gemeente lede het reg om hulself op meerdere vergaderings te beroep, en mag by beslissings teenwoordig wees. Hulle mag afgevaardigdes kies na die heidene.

Ok mag hulle toedig hou op die beheer van die Kerkraad. Dit is 'n libertas inspiciendi.

Wat die Potestas jurisdictionis betref, het die lidmate die reg en die verpligting om die sondaars te vermaan

Daarom moet die kerkraad die gesensureerdes bekend stel. As die Kerkraad self teen die Woord van God ingaan, het die gemeente die reg om die Kerkraad nie langer te erken nie, en ander ampdraers te kies, en so die potestas directiva te herstel. (By ekskommunikasie en rekonaliasie is die goedkeuring van die gemeente ook nodig).

Potestas Auctoritativa.

In eintlike sin hoort hierdie mag alleen aan die ampdraers.

1. Om Woord en Sakramente te bedien, publieke gebede te doen, die seën uit te spreek, geskille te beslis, en die belydenis vas te stel.
2. om die gemeente lewe te orden, om vas te stel wat die vergadering belief.

Hulle neem nuwe lede aan, neem die leiding in die samekomste, verteenwoordig die gemeente in die meerdere vergaderings, ens.,. Wat die potestas jurisdictionis aangaan, mag die ampdraers die ongereeldes oproep, vermanings ges, en by ekskommunikasie die banvonnis uitspreek.

In geval die kerk heeltemal bedorwe is, mag die ampdraers met die oorgeblewe getroues hulself afskei.

Maar die gelowiges 'n kerklike gemeenskap instel, ontstaan hier die potestas ecclesiae.

Draagster hiervan is die ecclesia localis, non generalis.

Hierdie potestas is nie gegee aan die ecclesia oecumenica, soos die Roomse beweerne, of aan die nasionale kerk, as eenheid gedink, soos die territoriale stelsel dit voorstel nie. Die potestas mag ook nie uitgeoefen word nie deur wie hierdie oekumeniese of nasionale kerk representeer, (pous of sinode)

Die kerk van Christus vorm nie as instituut 'n geheel nie, met plaaslike afdelings. Die potestas ecclesiae is nie primer gegee aan die kerk as 'n geheel nie.

Hieruit vloei tweërlei voort:

I- Die ecclesia localis besit alle potestas ecclesiae, en dit nie, omdat dit 'n onderdeel van 'n geheel is nie, want dan sou die hoogste of absolute potestas skuil by die bestuur van die geheel, en so land mens by die Kollegiale stelsel.

Dis seker waar dat die liggaam van Christus 'n geheel vorm, so as ons ook bek: Ek glo aan 'n algemene Heilige Christelike kerk. (Credo unam sanctam, catholicam ecclesiam).

Maar sodra hierdie geloofsvoorwerp in die sigbare as instituut optree, kan dit nooit anders nie as op 'n bepaalde plek. Die gelowiges verbind hulself deur konfederasie.

In die Heilige Skrif word die naam "ecclesia" alleen aan die plaaslike kerk gegee, (Korinte, Thessalonikan ens.,).

As Paulus aan die Galatiërs skryf, so hy : die kerke in Galatië. Hierdie vaste spraakgebruik van die Heilige skrif, wat nooit van 'n landkerk in die enkelvoud spreek, bewys dat, Kerk alleen bedoel die plaaslike gemeentes.

Dit blyk ook uit die ampte wat blywend vir die gemeentes ingestel is. Hulle dra geen generale karakter nie, maar is ampte vir plaaslike gemeentes.

Rome het sig daarop beroep, dat die apostel 'n wereldomvattende amp gehad het. Dit is reg, maar hierdie aposteliese amp was 'n uitsondering gewees, en het gedien om die kerk te stig. Maar die "munera ordinaria" van die episkopos, presbiteros en diakonos, dra 'n plaaslike karakter.

Mens kan wel van 'n oekumeniese of nasionale kerk spreek, maar alleen metonymiese, oerdragtelik, en nie kerkregtelik nie. Al hierdie ecclesiae locales is, om so te se, ecclesiae completas, en elkeen besit die volle potestas ecclesiae (dogmatica, ordonans, et jurisdictionis).

Voetius noem hulle: ecclesiae integrae, inter se collaterales, et potestate ecclesiae aequales.

Nie een kerk het oor die ander kerk iets te se nie,.

Wese is daar geen ampsdraer wat mag oor die ander kan uitoeven. die ampsdraers van die plaaslike kerke het as liggaam of kollege, die hoogste kerklike mag op aarde, I Tim. 4:14, waar gesprek word oore die presbiterion of kerkraad. Tog wil dit nie se dat die ecclesiae locales los lante mekaar moet staan nie, Vir hulle welvaart is daar 'n verband nodig. (bene esse).

Hulle is openbaring van een en dieselfde liggaam van Christus, en hulle moet hierdie geestelike eenheid buitekant toe openbaar. Uit Handl. 15 en " 2 Kor. 8 blyk, dat daar reeds op las van die apostels sodanige verband gestaan het.

Wat die manier betref waarop hierdie verband gele moet word, dit moet nie vanuit die hoogte opgele word nie (Rome) maar die kerke self moet, met wedersydse goedwinde hierdie verband

Die kleinste kring in die kerkverband is die klassis, daarna die provinasiële sinode, en daarna die generale of nasionale sinode.

Daar is by die Reformasie, histories nie 'n algemene Gereformeerde kerk ontstaan nie, maar die kerkverband is uit die plaaslike kerke ontstaan.

In 1565 is die kerkverband vrywillig aangegaan. Histories is dus die grondslag van die kerkverband in mutua concensus.

Ook verder rus dit op die vrywilligheid van elke plaaslike kerk. Die kerk wat sonder wettige oorsaak uit die verband uittree, mag hiermee sonde doen, maar dit behou die potestas ecclesiae.

Hierdie kerkverband kom op verskillende maniere uit, maar is die sterkste as die kerke saamkom in die Sinode, waarop die verskillende gemeenskaplike belange bespreek word.

Die voorstelling van die Independente, asof die sinodes allee n konferrensies is, word deur die Gereform. Kerk op grond van die Heilige Skrif weerspreek.

Op die eerste kerklike saamskoms te Jerusalem, is 'n besluit geneem wat lui: Dit het die Heilige Gees en ons goedgevind.

Ook verder in die Heilige Skrif heet hierdie besluite "entolai" of "geboote". Die aard van hierdie potestas moet egter goed ingesien word, om te waak teen die hierargie. Oorspronklik het die klassis ook die naam "sinode" gedra,.

Potestas Sinodica.

Sinodes is nie konferrensies: wat geen besluite kan neem nie.

Maar dit is ook nie besture nie. (Alleen die kerkraad is 'n bestuurskollege). Die sinode is ook geen heër amp nie dat die sinode 'n bestuurskollege sou wese gaan in teen die Gereform. Kerkreg.

Die Sinode is alleen 'n saamskoms van gedeputeerde, en dus 'n representatiewe liggaam. Vandaar dat die afgevaardigdes nie "juro suo" sitting neem nie, maar 'n lasbrief mebring.

Die potestas wat hierdie vergadering uitoeven, is geen regsstreekse, deur Christus toegekende mag nie, maar is 'n potestas derivata et potestas accumulativa.

Die potestas originalis skuil by die gemeente. Die is essensieel. Daar haar afgevaardigdes, oefen die gemeente hierdie mag uit in die sinode

Hierdie potestas is ook ita accidentalis ita, d.i. dis daar alleen, as die sinode saamkom.

Die hoogste bestuursmag berus dus nie by die sinode nie, en daal nie vandaar na onder toe nie.

Die sinode is egter 'n geerdere mag.

Tien hande kan meer doen as twee, en tien manne het meer krag as twee. Hierdie potestas sinodica kan nooit " Sua auctoritate" optree nie, heer-

send teenoor die gemeentes nie. Dit berus daarop dat die gemeentes hulself vrywillig verbonde het, om die besluite van die sinodes uit te voer.

Dit is dus nie 'n mag soos die van 'n vader oor 'n kind nie, maar dit is die gesag van 'n konfederasie, waar die een sig na die ander skik, omdat 'n konfederasie anders onmoontlik is.

Einlik dra hierdie potestas nooit 'n plenere karakter nie, maar is dit 'n limitatiewe.

Die sinode besit nie meer mag as die kerkraad, maar omgekeerd.

Die potestas dogmatica, ordinans, et iurisdictionis, kom volledig toe aan die kerke.

Nie die sinodes kan ampsdraers aanstel nie, die Woerd bedien, ekskommunikasie uitoefen en versoening gee nie.

Die Gereform. gee dus nie die voorstelling nie, 'n asof die kerke, deur afgevaardigdes te stuur, hulle potestas aan die sinode oordra. Hierdie potestas is inherent in die plaaslike kerk. 'n Mens kan magbevoegdhede nie oordra aan 'n ander nie.

Maar die potestas ecclesiae uit die bovengenoemde drie dinge bestaan, blyk dit dat die sinode hierdie potestas nie besit nie, want die sinode ekskommuniseer nie, en kan dit nie doen nie. Natter potestas die sinode dan besit, word deur die kerkverband bepaal.

Oor die reëling van die onderlinge kerkverband, kan 'n enkel kerk nie selfstandig besluit nie, want dan sou die een aan die ander voorskrywe, en dit mag nie. Geen kerk het mag oor 'n ander kerk. Op art. 84 van die Dordse sinode, volg art. 88. (dat die artikels nie deur een kerk kan verander word nie).

Die Kerkverband rus op drie dinge.

1.) Eenheid van belydenis, wat die fondament van die geloof is. Kerke, waar die eenheid ontbreek, kan nie in konfederatiewe verband saamlewe nie. Tog hoef die belydenis nie letterlik dieselfde te wees nie. Maar 'n Roomse kan nie met 'n Protestant in dieselfde kerkverband lewe nie. Die Roomse, die Griekse, en die Lutherse eis egter letterlike eenheid. In Nederland (en Afrika) (Zwitserland en Engeland het elike Gereform. groep sy eie konfessie.

2.) Eenheid van kerkregering Ook as in hierdie opsig die eenheid ontbreek, sou daar van 'n "vinculum unionis" moeilik sprake kan wees.

Independente, Presbiteriane en Episkopale sou nie saam kan lewe nie. Dit sou aanleiding gee tot gedurige botsinge. Vir die kerkverband moet daar noodsaaklik eenheid van kerkerde wees, en daarom het die sinode hieroor te se.

3.) Eenheid van Erediens Sonder eenheid van erediens kan geen ordelike saamlewing moontlik wees nie. Wel het die Gereform. kerke uitgespreek, dat 'n mens in die "adiaphora" die ander kerke nie sal veroordeel nie, maar dit hou nie goed van die essensiële dinge nie. (B.v. die vraag: hoeveel sakramente daar is, waarop die Roomse se 7, en die Lutherse 8.).

Bewys van die seremoniële by die bediening van die sakramente. Vandaar, dat by 'n geordende kerkverband, 'n liturgia voorgeskrywe is, en dat die sinode daarvoor uitspraak moet doen.

Op hierdie dinge rus die kerkverband, maar die fundamentele is die eenheid van die belydenis. Daarvan kan nooit afgewyk word nie. By kerkregering en erediens is dit relatief.

Hieruit volg dat die sinode moet besluit:

1) Oor die Belydenis, wat sy op grond van Gods Woord vir alle kerke moet vasstel. Ook moet die sinode die "gravamina" van teen die belydenis ondersoek, en, as dit nodig is, die belydenis wysig.

Die plaaslike kerk kan dit nie doen sonder om die kerkverband te verbreek. Wel kan 'n kerk die verband opse.

2) oor die vasstelling van die kerkorde. Die sinode moet vasle, die algemene reëls vir die bediening van die Woord, die sakramente en die tug, hetay op grond van die Woord van God, hetay in belang van die kerke. Geen kerk kan dit aïmagtig wysig.

3) oor die ordening. Daarom moet die sinode bepaalde formuliere vasstel. Hierdie formuliere kan nie deur die plaaslike kerk verander word nêe.

Verder hoort tot die jurisdiksie van die sinodeen meerdere vergaderings, geskille tussen kerke onderling, soos grenskekding, oorgang van lidmate, ens., en die samenwerking van die kerke vir 'n bepaalde doel, soos sending, eksaminasie van dienaars van die Woord, en.

Op sigself staan die eksaminasie van die dienaar van die Woord by die kerk, wat Hierop. Maar die predikant moet soms ook op ander plakke optree, en sy diens is van belang, ook vir die kerkverband, en daarom geskied die eksaminasie deur die klas is.

Verder moet die meerdere vergaderings toesien op die wyse, waarop die kerke toesig op mekaar sal hou, en waarop hulle mekaar sal help. Tot die taak van die meerdere vergaderinge hoort ook die behartiging van die belange van die kerkverband na buite.

Streng moet in die oog gehou word dat die kerklike vergaderinge nie oor politieke sake mag handel nie.

By die uitoefening van tug oor die ampsdraers, en afsnyding van gemeentelêde, behoort die kerktade eers die advies van die meerdere vergaderings te vra.

Dit alles raak die gemenskaplike belange van die kerk. Intussen is die sinode ook geroep om partikuliere sake te behandel. Hierby kom dit daarop aan, om die outonomie van die plaaslike kerk nêe aan te raak nie.

Die sinode kan ingryp:

a) casu insufficientias, dat 'n mens op 'n meerdere vergadering sal behandel, dat op 'n mindere vergadering nie kon beslis word nie. B.v. sake van tug, doop, huwelik, waar die kerkraad nie gewaag het bealiansing te neem nie. Dan moet daar advies gevra word van die meerdere vergaderings. Die real is, dat die saak eers na die klassis en 'n partikuliere sinode gaan, en dan pas na die generale sinode. Die beslissing dra dan meer 'n adviserende as 'n imperatiewe karakter.

Van aantasting van die outonomie van die plaaslike kerk is daar geen sprake van nie.

b) casu illegitimas administrationis.

As die ampsdraers ketterye verkondig, die gemeente onderdruk, en verkeerd tug uit oefen, is dit die roeping van die ander kerke, om die suiwers belydenis te handhaaf, en die verdrukke kerk te hulp te kom.

Reg van Appel.

As die klassis meen, dat hy geroepe word, om self handelend op te tree, kan hy deputate benoem in 'n sekere saak.

As 'n hele kerkraad deur 'n kwaal aangesteek is, dan kan die deputate die getroue deel van die gemeente saamroep, om nuwe ampsdraers te kies. Gehoorsaam die plaaslike kerk nie, dan stel hy hom buitekant die kerkverband.

Moedlik is die vraag, of die sinode

Moelklik is die vraag of die sinodeself 'n predikant of gemeentelid kan ekskommuniseer.

Die potestas jurisdictionis behoort by die plaaslike kerk. Die sensuur kan dus nooit uitgeoefen word, sonder die medewerking van die plaaslike kerk. So het ook die sinode van Dordt, die remonstrante predikante wat gewaier het, om hulself te onderwerp, geëkskommuniseer, en die plaaslike sinodes gevra om dieselfde te doen. hier

Daar was geen sprake van sensuur oor predikante, van afsetting uit die amp, en nie van gewone ekskommunikasie nie.

Dat die sinode 'n gemeentelid kan ekskommuniseer, is ámoontlik.

Die afgesette predikante is nie uit die gemeente geset, maar uit die amp.

Wie breek met die belydenis, is ipso facto buitekant die kerkverband. In die Gereform. Kerke kon die Remonstrante predikante nie geduld word nie. Bowendien is die posisie van die ampsdraers, eksrasioneel, want hulle kan elders optree, hulle stem op die sinode mitbring, ens.

Verder moet vasgehou word, dat sensuur deur 'n sinode, 'n direkte karakter het, soos Voetius dit uitdrukt d.w.s. dat die sinode aan die kerkraad voorakrywe hoe om te hand al, en dat sy veronderstel, dat die kerkraad dit sal doen, sodat die ekskommunikasie oor 'n lid deur die kerkraad uitgespreek word.

'n Ekskommunikasie met banformulier deur meerdere vergaderings uitgespreek, het nooit voorgekom nie.

Maar hoe kom die saak te staan as die kerkraad b.v. 'n resensurerende predikant handhaaf?

Dit het wel gebeur dat die sinode, toe die hele gemeente geëkskommuniseer het, maar dit is nie reg nie, aangesien 'n sinode nie 'n kerk kan ekskommuniseer nie. Die sinode kan alleen verklaar, dat so 'n kerk nie meer in die kerkverband is nie, omdat hy die band verbreek het.

In naburige kerke kan die sinode dan van die kersel af laut verkondig, wat bedluit is oor sodanige gemeente.

Dus word die kerkgemeenskap met die ander kerke dan verbreek.

1). Die beskuldiging is teen die Gereform. ingebring, dat hulle 'n staat in die staat wil oprig.

Die Gereform. het egter altyd geset geen imperium in imperio. Hulle doen nie te kort aan die staat x nie. Die potestas ecclesiae is anders as die potestas politica.

En daar is by die Gereform. geen poging, om heerskappy oor die staat uit te oefen nie. Die Gereform. duld geen panaceaerisme nie, ewenin as caeceroapanisme.

Potestas ecclesiae est spiritualis, potestas politica est secularis, temporalis, et mundanus.

2). Die gesag in die kerk is nie te dank aan die gemeentelids nie, ook nie aan die owerheid nie, maar alleen aan Christus. Die 'n geestelike koninkryk, deur middel van die sleutelmag. Die aardse owerheid ontleen sy mag aan God, En nie aan Christus nie.

a) Wat haar principium betref, dit is vir die kerk alleen die Heilige Skrif, waarin ons geleer word, hoe in die Ruis van God alle dinge moet toegaan. Die Owerheid is aan aardse wette gebonde.

b). Wat haar wese betref, raak die potestas ecclesiae die sielalere van die mens. Die Sakramente wat deur die kerk bedien word, is twee signa spiritualia". Die clavis disciplinae" is ook geestelik. Die potestas politica raak die uitwendige k lewe.

c). Wat haar "forma et modus" aangaan, word die potestas ecclesiae nie uitgeoefen deur uitwendige mag, maar deur een middel: vermaan, bestraf, sensuur en ban.

Dit dra alle 'n geestelike karakter. Die potestas politica tree op met 'n dwingende mag.

d). Wat die subjekte betref, is daar vir die potestas ecclesiae die "ministri Christi", wat geestelike mense moet wees. Die potestas politica word uitgeoefen deur persone van die burgerlike nasieskappy.

e). Wat die objekte aangaan, is dit vir die potestas ecclesiae, lede, wat hulself by die kerk vrywillig aangesluit het. Vir die potestas civilis, is die burgers objekte, op grond daarvan, dat hulle onderdane is.

f). Doel van die potestas ecclesiae is, die versameling van die uitverkorenes.

Doel van die burgerlike owerheid is die instandhouding van die burgerlike lewe.

Hieruitvolg

a), dat die lede van die kerk "qua cives" aan die burgerlike owerheid onderworpe is, in die burgerlike lewe, maar nie in die geestelike nie.

Dit kom daar nie op aan, of die owerheid Christene is of nie. Die Roomse leer t.o.v. die ampdraers, dat hulle nie staan onder die jurisdiksie van die owerheid, en dat hulle geen belastings moet betaal nie. Die Gereform. gaan uit van die standpunt: Gee vir die keiser, wat van die keiser is.

b). dat die owerheid nie in die kerk mag regeer nie.

Die Roomse leer, dat die kerk haar lede w ontlaas kan verklaar van die eed van gehoorsameid, wanneer die owerheid teen die sin van die kerk handel. Volgens Rome regeer die owerheid by die gracie van die kerk. Die Gereform. leer die teenoorgestelde. Aan die een kant word erken, dat die onderdane eer die owerheid gehoorsameid verakuldig is, maar aan die anderkant word ook vasgehou, dat die owerheid nie in die kerk mag regeer nie.

In Engeland mag die koning die sakramente bedien. Maar swemin as die kerk burgerlike gesag het, het die owerheid kerklike gesag, en daarom mag die owerheid sig nie meng in kerklike sake nie.

Ook moet daarop gelet word, dat dit nie die minste verskil maak nie, of die owerheid professie doen van die Christelike religie of nie. Veetius veral het dit baie skerp in die lig gestel. Vir sover die owerheids persone lede van die kerk is, is hulle onderworpe aan die kerklike tug. As ambrosius aan Theodosius die Avendmaal ontsa, teen ambrosius, dat hy sy roeping begryp, en Theodosius teen dit, deur publieke boete te doen.

Die owerheids persone is geen "membra Praecipua", wat in die lewe uitraunt. Die kerk moet owerheids persone wel eer, maar hulle het in die kerk geen gesag nie.

Hierdie opvatting vind van twee kante bestryding.

Volgens Gereform. kerkreg moet alleen die Woord van God bealis. Alle owerheids gesag is aan die Woord van God ontleen, en daarom moet mens Gode meerv gehoorsame wees as mense.

Daarteenoor staan die bewering, dat die owerheid sy gesag van elders ontleen het.

Die voorstaanders van papasacralisme en caeseroponisme, het hul ook op die Woord van God beroep, maar alleen op die oue Testament, en daarom alleen op die nasionale bedaling onder Israel.

Die Christelike kerk in die Nuwe Testament, het teenoor 'n vyandige owerheid gestaan, en so is in die Nuwe Testament 'n abnormale verhouding

Vir sover hier tog 'n beroep op die

Tog word aan die owerheid gewys dat die (wat daar volgens
 beskouer die, of Petrus souwee...
 te is, of wouwe 'n...)

Vir sover hier tóg 'n beroep op die Nuwe Testa-
 ment is, is die bewering te dwaas om verder op in te gaan. (b.v.
 dat Jesus vir Petrus sou beveel het, om vir hom twee swaarde aan-
 te skaf).

Kat die Ou Testament betref, het die mense van beide kante
 argumente aangevoer :

Die Papacaecerisme het beweer:

1. dat onder Israel, die koning die priester
 moes raadpleeg, want jensamees handel volgens die Urim en
 tumim

2). dat vorste aangestel en gesalf is deur die pro-
 fete en priesters, terwyl daarop gewys is, dat in Chris-
 tus die koninklike en priesterlike amp verenig is, soos
 in Melgisedek, en dat sy representante dieselfde dubbele
 mag het,.

Omgekeer het die Caeceropapie sig daarop beroep, dat by die
 instelling van die staat nie Aaron nie, maar Moses opgetree het.
 dat Moses ook wat betref die godediens, bevele gegee het, en
 selfs vir Aaron aangestel het.

Ook die koninge het dus die "jus reformandi" gehad.

Daar staan al daardie tweërlei beroep, hoewel 'n mens daar nie
 ver mee kom nie.

Die toestand onder Israel was eksepsioneel, want Israel
 is teokraties geregeer. God was Koning, Wetgewer en Regter in Is-
 rael. Dit kannie vergelyk word met enige gesag in onse tyd.
 Deur die koms van Christus is daardie eksepsionele weggeval. Voorts
 moet in die oog gehou word, dat by Israel die kerk nog nie tot 'n
 selfstandige ontwikkeling gekome is. Die band met die volks-
 lewe van Israel was so nou, dat die skeidelyk moeilik kan ge-
 trek word. (b.v. die doodstraf op wie homself nie laat besny het
 nie).

Maar in die Nuwe Testament is die kerk nie meer embriolo-
 gies in Israelin gesluit nie. Al het dit ook die teokratiese
 elemente van Israel en die tipiese karakter vandie koningskap
 gebring, tog het God in die Ou Testamentklaarblyklik die onderskeid
 tussen die beide terraine in die lig laat tree.

By die heidense volke is daar ook twee tipes.
 Npriesterstaat deurdat die opperpriester ook koning is, of, deur-
 dat die koning ook 'n tweerder is van die priesterlike besluite (Egipte)

In Rome had die vors ook vroeër beelis oor die religie (Pontifex
 maximus). Die priesterk is staatsamptenaars. Dus kry mens aan
 die een kant 'n skerp afgeslote priesterkaste, aan die anderkant
 'n vors, wat heeltemal die religieuse lewe beheers.

By Israel is hierdie prinsipiële om vermenging oorwen.

Geen priester mag koning, en geen koning priester wees nie.
 Die priesters is nie deur die owerheid aangestel nie, maar deur
 erfreg. Die owerheid het hulle nie gesalies nie. Hulle taak was
 uitsluitend, om Israel se Heiligdom te bedien. Of die koning van
 Jehova afwyk, die priesters bly getrou aan hom, en aan die nasio-
 nale heiligdom, aan sy diens gewei.

Die koning is uit die koninklike geslag van Juda.

As Usia wierook offer, dan word hy met selaatsheld geslaan.
 Die offerdiens is deur die "lex ceremonialia" gereël.

So het God steeds by Israel die beide potestates onderskeie.

Nog skerper is die grenslyn in die Nuwe Testament.

Christus het selfs uitdruklik gewaier om Hom in juridiese
 prosesse te meng, en wys elke poging af om as nasionale verlosser
 op te tree. As Hy aangekla word, dat Hy streef na Politieke magg
 so Hy sHy Koningryk is nie van hierdie Wereld nie.

Die grondwet van die Koningryk is: Luj. 2:28½.

Hy stuur sy apostels uit, nie soos Mohamedane nie, met vles-
 like wapens nie, maar met die Woord. Die Koningskap van Christus
 is dus geestelik.

In stryd daarmee is die strewe vnan na aardse mag, en die
 feit, dat die stadhouer van Christus 'n driedubbele kroon dra.

Tog word aan die owerheid geen mag oor die Kerk deur Christus toegeken nie. Of Petrus teenoor Sergius Poulus staan, wat 'n kristen is, of teenoor 'n nie-kristen, sy houding is presies dieselfde.

Orals waar die apostels oor die owerheid spreek, bepaal hulle haar mag tot politieke sake. (Rom. 13).

Die uitvlugte, dat die apostels aan die owerheid geen mag in die kerk toeken nie, omdat die owerheid nie kristelik was nie, gaan nie op nie. Die apostels het vir die kerk van alle eeue die reëls gestel. Was hier vir die owerheid 'n roeping, dan sou die apostels swaargedien vir die owerheid van daardie dae, hierdie roeping moes voorgelou het., soos die Gereform. vaders gedoen het, ofskoon die owerheid toe Rooms was., en die Protestante vervolg het.

Beide die caeseropanie van die kristelike keisers en landvorste, en die panacee, is heidense gedagtes, wat ook by Israel nie aangetref word nie.

Intussen, al is beide magssfeere prinsipieel onderskei, tog het hulle punte van aanraking.

"Ecclesia est in politica", se Voetius.

Aan die owerheid kom die arftektoniese mag in die politiek toe, en dus ook ten opsigte van die kerk.

Dis ge'n "ius in sacra", maar "ius circa sacra", soos die Gereform. vaders gese het. Bowedien is daar in die praktiese lewe menige terrein, wat 'n gemengde karakter het. Daar is b.v. die eed, die huwelik, die armsorg. Op al hierdie terreine moet die kerk sy belange verdedig, en sy mag nie toelaat, dat die owerheid ~~unilateraal~~ unilateraal sal optree nie. Volkome terag het die Gereform. vaders, as die owerheid die kerk op hierdie terreine wou verdring, die gesag as 'n krenking van die reg van die kerk.

Swesso het hulle dit vir 'n krenking gesag, as die owerheid die publieke reg van die kerk ontken het, en as sy die kerk gedwing het, om as partikuliere vereniging sig deur die staat te laat erken? (Frankryk).

In Frankryk word die kerk beskou as 'n "union" of vereniging.

Die staat kan vyandig staan teenoor die kerk, of die owerheid kan ook professie doen van wat hy beskou as die ware religie, en die ander vervolg. So was die in die Roomsse tyd, en ten dele ook na die Reformasie.

Verder kan die owerheid, hoewel kristelik, weier om te beëlis wat die ware godsdiens is, en almal op gelyke wyse erken.

Eindelik kan die owerheid, as godlopend, heel die Kristelike kerk terugdwing, en haar invloed beperk, soos in Rusland nou doe geval is.

As dienaar van God moet die owerheid die Kristelike religie handhaaf. Jes. 43:3. gee hier dus die grondreël aan. Sodanige beskerming gaan niks te kort aan die politieke selfstandigheid van die kerk nie, maar dien om die vryheid van die kerk te handhaaf.

Wel loop die geskil hieroor, of die owerheid as kristelik, daardie beskerming moet verleen aan 'n bepaalde kerk, dan wel, of die staat hom moet onthou van sodanige oordeel oor die kristelike kerke.

Teenoor die eerste Kristelike gemeente was die owerheid nie vyandig nie, hoewel die owerheid 'n bepaalde religie bely het.

Die Romeinse staat het baie godsdiensgebetereer, as "religiones licitae". So moeg die Jode al hulle offers bring in Jerusalem. Die ou-orientaliese idee, dat die oorwinnaars die gode van die oorvonnene moes oorneem, het die Romeine nie gehuldig nie.

Die ander godsdiens is getellereer. Daar het dus te Rome 'n pantheon verreis, waarin alle gode 'n plek verkry het.

Dus is hulle eens oegluikend getellereer, en later deur die keisers met mekaar vermeng. Die Kristelike religie is daarom nie vervolg nie, omdat dit nuut was, maar omdat dit die bestaan van die ander gode ontken het. M.n. het die Kristene gewaier omx deel te neem aan die keiserkultus.

Bowedien is die Kristene van onsedelikhed beskuldig.

Die grondslag van die staat sou deur die Kristelike godsdiens aangetas word.

Die regsposisie van die kerk is verkry, deurdat die Kristene 'n "collegium licitum" gevorm het. Die Kristene het 'n kollegie van doodgrawers gekies.

Die ene geval waar die Kristene by die owerheid hulp gesoek het, was in die stryd om die kerkgebou van Antiochië. Die heidense keiser het hom by sy uitspraak alleen deur politieke motiewe laat lei. Die katolieke biskop het behoort tot 'n party wat Rome goedgesind was. Die ketterse biskop het die party van Zenobia aangehang. Hierdie biskop wou die kerkgebou nie laat ontruim nie. As formeel prinsiep van die vonnis het die keiser uitgepreek, dat daardie biskop erken word, wat met die Italiaanse en Romeuse biskoppe in verband gestaan het. Dus was dit geen uitspraak in 'n religieuse geding nie.

Met Konstantyn het die toestand verander. Aanvanklik het Konstantyn die heidense religies getollereer. Maar die owerheid het vroeër die heidense kultus onderhou. 'n Kristelike keiser kon dit nie doen nie.

Ook die afgodsbeelde kon nie langer geduld word nie.

Daarna is ook die tempels van die afgode aan die Kristene toegewen. Hulle was nie langer staats eiendom nie.

Ten slotte is die uitoefening van die heidense godsdienste in die hele ryk verbied. Dit was nie 'n aantasting van die "libertas conscientiae" nie. Die heidene is nie gedood nie, en regstreekse vervolging het nie plaas gevind nie.

Wel is verbied die publieke en private uitoefening van die heidense religie. Die heidene kon geen staatsampte beklee nie. Die alles het geen beswaar opgelewer nie, solank as wat die kerk son was. Maar reeds onder Konstantyn het Arius, wat die Godheid van Christus verloën homself losgemaak van die ander biskoppe, en daarin het 'n gevaar vir die ryk gele, omdat die paganisme weer sou opbloe.

Daarom het Konstantyn ingegryp, om die eenheid van die staatskerk te handhaaf, deur die dogmatiese verakil as 'n bagatel te nageer.

Maar toe sy oog oopgegaan het, het hy vir die eerste keer 'n algemene konsilie bymekaar geroep. Hy het dit geleid, en hy het 'n algemene geloofsbelydennis ontwerp.

Toe, te nicea, Arius veroordeel was, het die keiser hom uit Alexandrie verban, om skeuring in die kerk te voorkom. Die wapen, aldus die owerheid in die hand gegee, het hom straks teen die ortodoksie gekeer.

Toe die Ariaanse party aan die hof invloed verkry het, het die keiser opnuut 'n konsilie byeen geroep, en toe is Athanasius veroordeel, en by beroep op die keiser as "judex controversarum" is hy deur die keiser na Trier verban.

Nog sterker is die idee van die huwelik tussen kerk en staat deur Augustinus ontwikkel.

Hy het gewil dat die staat die kettters sou vervolg.

Heel iets anders dus nog, as om die konfessie van die kerk te aanvaar. Augustinus is daartoe gebring deur sy stryd teen die Donatiste.

Hulle het die eenheid van die kerk in Afrika geskeur, en was geen kettters, maar skeurnmakers. Met geweld het hulle die geboue afgeneem, en in Afrika 'n skrikbewind teen die ortodokse gevoer. Beide partye het hulself gewend, nie tot die algemene konsilie nie, maar tot die keiser.

Die Donatiste, skoen veroordeel, het voortgegaan met hulle v erdrukking, en toe het Augustinus aangeraa, om hulle te dwing töt terugkeer. In die stryd teen die Palagiane, toe die biskop van Rome gearsel het, het Augustinus weer die hulp van die keiser ingeroep. Toe het die keiser die Palagiane veroordeel.

Tog staan hierdie gevalle nog op hulself, en vorm geen algemene reg.

Met die keiserlike wetboek van Justinianus, is bepaal, wie met die dogma van die Triniteit breek, des doods skuldig was. Ander ketterye is getollereer.

Die beginsel deur Augustinus uitgepreek, het eers in die Middeleeue sy volle vrug geopenbaar.

Die nageontwikkeling van die hierargie van die pous van Rome het gemaak, dat die rolle weer omgekeer is. Die keiser is ondergeskik gestel aan die uitsprake van die kerk.

Genaklik het dit nie gegaan nie. Die investituur stryd le daar getuigenis van af.

Maar die imperium van Rome los homself op in tal van ryke en lande, terwyl die kerk een gebly het, en ook die ander nasionale kerke aan hom onderwerp het.

Roma locuta, causa finita. het almeer stelreel geword vir die owerheid.

Teenoor diegene, wat die kerk veroordeel het, het die owerheid streng opgetree. Geen sekte is geduld nie. Die vervolging van die Waldense, Katere, Albigense, Huss, Hieronimus van Praag, e.a. toon dit.

Toe die ketters ~~HEIMLIKLIK~~ uitwendig by die kerk gebly het, maar heimelik hulle gevoelens gekoester het, het die Inkwisisie opgestaan. Dit het opgetree met die doel, om die openbare ketterye te straf, en geheime kettery op te spoor. Ook gedagte sonde het strafbaar geword. Die Inkwisisie is ingestel met die oog op die Jode en More.

Die Reformatie het op twee punte met hierdie sisteem gebreek.

aa). die owerheid moes die verteenwoordiger wees van die hervorming van die kerk.

Die owerheid moes nie blindelings straf nie, maar moes selfstandig ondersoek uit die Woord van God, wat die ware leer in die kerk was. Die owerheid mag wel voorgelig word deur teoloë en dispute, maar ten slotte was aan die owerheid die beslissing. Die taak van die owerheid was ook om die verbasterde kerk na die Woord van God te reformeer, deur te gelas dat in alle kerke die suiwere evangelie moes gepraek word. N.a.w. die owerheid moes vasstel, wat leuenen wat waarheid was, en moes dan die waarheid handhaaf.

Daarom moes die owerheid self professie doen van die religie.

bb). Die Reformatie het verder geleer dat elke gewetensdwang, sowel van die kant van die kerk, as van die kant van die staat, ongeoorloof was.

Alleen die niterlike daed en woorde het geval onder die openbare beoordeling.

Dwaalleer moes deur die owerheid nie gestraf word, wel prosecutio daarvoor.

Daar is ook onderskeid tussen gewone ketterye ~~max~~, wat alleen met geldboete gestraf is, en hoogstens gevangestraf, of ekskommunikasie. Maar openbare godslastering, moes met die dood gestraf word.

Die invloed van die keiserlike reg, waartoe teruggekeer is, het meegewerk.

Die owerheid het die Protestantse religie beled as die ware, en aan die Protestantisme die geboue geskink.

Ook het die owerheid elke ander "cultus publicus" verbied.

Die grondidee ook hier, swaas onder die Byzantynse reg, was, dat die kerk Volkkerk moes wees.

Die geskiedenis het geleer dat dit nie kon opgaan nie.

As heel die bevolking Protestants was, het dae geen beswaar bestaan nie., soos b.v. in Denemarke, en sommige kantone in Switserland. Anders was dit in Frankryk, Engeland, en Nederland. Die kultus van die andersdenkende is dan ook in die geheim geduld, alleen die Sasiniane nie.

Feitelik het daar in daardie lande, in sêver praktiese vryheid van religie bestaan, dat andersdenkendes nie vervolgt is nie, by die uitoefening van die kultus. Ook is meer en meer ingesien, dat "libertas conscientiae" onhoudbaar is.

Die geloof verplig tot baie linge, wat deur die verbod van uitoefening van kultus ver hinder is. Ook al is die owerheid Kristelik, dan moet hy geen kultus bevorder of verbied nie. So het die mense al spoedig in Engeland gese.

Langsamerhand is hierdie standpunt deur alle Protestante oorge- neem. Nuwe opvattinge oor die staat het hiertoe bygeera. Die huwe- lik tussen staat en kerk is ontbind, ook in Roomsse lande. In Eng- land alleen bestaan die band nog.

In Amerika was dit nooit daar gewes nie.

Die owerheid moet die Kristelike sedes handhaaf, soos Sondag- wet, eed en huwelik, maar kannie uitmaak nie, wat die ware kerk is nie, en daarom moet aan alle Kristelike religies, gelyke regte toeken. Want:

- a). Die owerheid kannie beslis wat die ware religie is, . Die owerheid kan hier nie aanspraak maak op goddelike leiding, en die historie het dit genoegsaam aangetoon.
- b). so'n beslissing is tens moeiliker as vroeer, omdat die staat op demokratiese grondslag ingevoer is. Die bus- gers kies die regering. Daar is dus geen eenheid van gedragelyk moontlik. Wil 'n mens die eenheid handhaaf, dan sou dit alleen moontlik wees, as mens andersdenke- des sou uitsluit van staats ampte en kiesreg.
- c). Die beslissing van die owerheid kom "de facto" meer op konsiensiedwang. Maar die kerk van Christus moet oer- wen met die geestelike swaarden die wapens van ons kryg, is geestelik, en nie vleeslik nie.
- d). elke owerheidsdwang het ten gevolge, of dat mens hiepo- krite kry, of, dat die glorie aan die martelaarskap verleen word, en die ketterye op hierdie manier gesterk word.
- e). Die owerheid mag alleen straf, as hierdie ketterye lei tot aanlag op die sedewet, of op die grondslae van die staat. En dan kan ook all een die daad hier gestraf word. Die potestas berus by Christus, en word ministe- riel uitgeoefen deur sy dienaars op aarde.

CANONES ECCLESIASTICI

Die kerkreg is 'n juridiese wetenskap.

Vir die gewone reg is die norme vasgela in die "jus constitutum" (vasgela in die wet), en sekondar in die gewontereg.

Die kerkreg vind sy norme in die eerste plek nie in die wette en die verordinge van die kerk nie, maar in die ewige rykswet van die woord van God.

Dit is geen gelyke verhouding as op juridies gebied nie. Die Bybel is geen jus constituendum, en die kerkorde geen jus constitutum nie, want die regter bealis na die jus constitutum alleen.

Dit is nie so, dat die sinode saas die Bybel die kerkorde moet opstel, want by vergelykinge van die kerklike norme, moet mens gehoor- sams aan die Bybel.

Die Bybel is "jus constitutum".

(Volgens Gereform. kerkreg, behoort die potestas ecclesiae aan- oorspronklik nie aan die sinode nie, maar alleen deur federale ooreen- komste).

So ontstaan daar vierderiel opvatting:

1) aan die een kant die Roomse en die Gereform., wat albei er- ken, dat die "jus ecclesiasticum" 'n goddelike karakter dra, en die rewelasia beskou as "cons juris".

2) aan die anderkant staan die Territoriale en die Kollegialiste,

wat alleer uitgaan van die "jus positum" van bestaande verordeninge en wette, en reglemente, hetay deur die kerk of die staat gegee. Die Kollegiale beskou die kerk as 'n aardse instituut. Die Terresteriale beskou haar, as van "publici juris", en laat die owerheid dus besliss. Hierdie stelsel het in byna alle Protestantse lande ingang gevind.

Die Kollegiale stelsel beskou die kerk as 'n privaat-regterlike vereniging, wat staan onder die "jus privatum".

Dit is ook die standpunt van die Hervormde Kerk in Holland, en ten dele ook van die Hervormde en Ned. Gereform. kerk in Suid Afrika. Die doel van die kerkreg is dan om hierdie reglemente te klassifiseer.

Alleen by die Roomse en die Gereform. word gehandhaaf dat die kerk nie is, "publici juris", maar "suius/juris".

Die kerk besit 'n eie regsafkeer, met 'n eie soewereine gesag, en eie norme. Wess erken hulle, dat, aangesien die kerk 'n goddelike stigting is, die reglemente nie rus op goedkeuring van die lede, maar moet wees na Gods Wil.

Die "jus ecclesiasticum", is dus "jus sacrum".

Die Woord van God bevat die norme. 'n Sekere onderskeiding behoort in ag geneem te word, tussen die norme wat vir altyd absoluut is, die "mandata divina", en die toepassing daarvan, "mandata ecclesiastica". (Dus priester, salibaat, e.s. geen "mandata divina" nie.).

Die "mandata ecclesiastica" kan dus elke oomblik ingetrek word. Daarom is dit nie goed nie, om die onderskeid hierin nie te handhaaf nie:

- a). vernaamlik hierom, omdat Rome as kenbron van hierdie norme nie alleen die Heilige skrif aanneem nie, maar ook die tradicio apostolica, wat die Roomse kerk ook vir die "revelatio dei" hou. Selfs berus die grootste deel van die Roomse kerkreg hierop.
- b). ook, omdat Rome aanneem, dat die kerk, as "interiores Sacrae Scripturae" onfeilbaar is. Dus kan daar gear appel wees op die Heilige Skrif nie. Absolute gehoorsaamheid word gees, ook t.o.v. die "mandata ecclesiastica".
- c). Eintlik rus die verskil hierin, dat Rome die mag om die mandata divina uit te vier, en die "mandata ecclesiastica" te vorm, in absolute sin aan die Pous toeken. Kerkreg is daar "jus pontificum", in teenstelling met die burgerlike reg, "jus caecarum". Prakties is dus die regsbron nie die Woord van God nie, maar die kerklik vasgestelde caeores.

Gereformeerde Standpunt.

Die Gereform. het van meet af uitgegaan van die goddelike gedagte, dat die Woord van God alleen normatief is vir die instituering van die kerk.

Die regter het gelyk, as hy die "principium formale" van die Gereform. kerkreg noem, as die "Schriftuurlikheid".

Die voorstelling dat Calvyn hierdie principium verleen het, omdat hy begin het om die Gereform. kerk te institueer met die materiale principium, die Christokrasie, om agteraf gepoog het om die juistheid hiervan aante toon uit die Skrif, is verkeerd. Dit word verder beweer dat hy eers in die uitgaf van 1543 van sy institutie dit op Bybelse grondslag probeer bring het. Ook Loofs beweer dat hy Cologne die praktyk voorop gegaan het.

Hierdie voorstelling is onjuis.

Dit is seker waar, dat die materiale prinsiep nie kan gekeer word van die formale prinsiep nie.

Hulle hang onverbiddelik saam.

Uit die Christokrasie het konsekwent gevolg, en dit het hulle nie vergeet nie, dat alleen die woord van Christus grondwet kon wees

Maar dat Calvyn nie eerste begin het met kerkinstituering, maar dat kerkverning vrug was van eksegeese, is nie moeilik om te bewys nie.

Reeds in die Institusie van 1538 kom die grondtrekke van sy latere kerkinstituering voor.

Toe was hy nog in Basel, en het gewoet, dat hy geroep sou word om die kerk te institueer. Later is dit verduidelik in sy latere uitgawes.

Daaraan is dit te dank, dat toe Calvyn in 1538 -1541 homself met volle bors toegelê het op die eksegeese van die Nuwe Testament, en die kerkhistoriese, en dat daardeur die gebou vir hom vaster vorm verary het.

Toe hy terug geroep is na Geneve, het hy in hierdie trant na Farel geskrywe. Dat dit werklik deur hom gedoen is, blyk uit die volgende:

1) Hy het in sy Kerfonde opgeneem, in die diens van die kerk, ook die amp van die doktors. Dit is egter nooit ingevoer in Geneve nie, en daar staan by dat daar later oor sal gehandel word. Die verkeerde eksegeese van Efese, het dus hier sy kerfonde beheers.

2) Hy spreek uit, dat na Gods Woord die bevestiging van die dienaar des Woords, behoort te geskied met oplegging van die hande, maar d.t dit van weë die owerheid van Geneve nooit ingevoer kon word nie.

Calvyn het dus eers deur sy eksegetiese studies die resultaat gevind, wat hy in sy kerfonde neerle.

As hy op die oue kerk let, dan is dit, omdat die "mandata Christi" deur die apostels so toegepas is, en daarom bied daar die kerk vir ons die model vir inrigting en regering van die kerk aan.

Hoewel daardie formele prinsiep vir die Gereform. op die voorgrond staan, wil dit nie se nie, dat alre teks normatief is vir die kerk. Die Gereform. het daar vir geen enkel oomblik aan gedink nie, om die "politica ecclesiastica" van Israel op kerklik terrein toe te pas nie.

Maatskappij is die Institutio Christi.

Die Ou Testament, met sy hierargiese inrigting, kan nooit by ons as norm geld nie. Al onse Gereform. kerke het die uitgesprek: die Franse, die Belgiese, die Skotse.

Soos hierdie "principium formale" deur Calvyn en die Gereform. bedoel is, is dit juis. Tog kan enkele uitdrukkings misverstand wek. Wanneer in "The Book of Discipline" gese word, dat die mas en politica van die kerk, sig onmiddellik op die Woord van God sal grond, dan kan dit aanleiding gee tot:

1). die voorstelling, asof heel die Heilige Skrif in hierdie opsig normatief is. Dit kan egter nie, omdat die Ou-Testamentiese inrigting lynreg staan teenoor die van die Nuwe Testament. In die Amerikaanse kerke is hierdie waansheid wel begaan, nie in Romee sin nie, maar in hierdie sin, dat die Kristelike inrigting van die kerk geantidateer is.

Die gese, dat die presbiteriale inrigting van die kerk "the original" gewees is.

Hy die patriarge was dit al so. Ook in die sae van Moses wat ouderlinge benoem het. Dit loop deur die sinagogiese instelling. Hierdie model het die apostels oorgeneem. So is dit geleer in: "The Presbyterian Church of America".

2) Die tweede misverstand was, dat die mens die Heilige Skrif

2) die tweede misverstand was, dat die mens die Heilige Skrif as wetboek gaan beskou het, en die voorskrifte van Christus as legale wette. So is dit b.v. gedoen in "The Free Church of Scotland". Daar word gevra: Waar is die wette van Christus in die Heilige Skrif? Dit word dan geantwoord, asof die Woord 'n statute boek is.

In die oog moet gehou word, dat die Skrif geen Kerkordes bevat nie, maar alleen algemene uitsprake van Christus, en die apostels.

Die historiese proses in die kerk, moet ook in die oog gehou word. Calvyn het daarom onderskeid gemaak in die voorskrifte van Christus en die apostels, tussen die tydelike en die blywende.

So het hy daarop gewys, dat nie alle ampte, deur Christus toe ingestel, blywend was nie. Die "munerae" bestaan in "munerae ordinaria et extraordinaria".

Hierdie selfde principium het Calvyn gehardhaan by die teks van Korinte, waarin staan, dat die vrou gesluit moet wees.

Die bewering van Bicker, dat Calvyn aldus die Skrif juridies opvat het, is ten eerste onjuis.

Calvyn het die historiese karakter heel goed ingesien.

Die principia, moet aan die Skrif ontleen word.

Hieruit volg, dat die kerk, wat geroep is, om die Heilige Skrif te verklaar, ook geroep is, om die norme aan die Skrif te ontleen.

Het die Heilige Skrif 'n kerkorde bevat, dat kon die kerk die oornem. Maar ons het in die Heilige Skrif alleen norme en principia. Hierdie norme en principia, neem ons Gereform. kerke nie in die kerkordes op, maar in die konfessies.

So het die Roomse kerk nie gedoen nie. In alle Gereform. Konfessies is daar artikels "de forma et politica ecclesiae". Die bewering is nie juist nie, asof die norme van die Gereform. kerkreg alleen aan die kerkorde sou kon ontleen word. Die kerkorde neem selfs 'n ondergeskikte plek in. Die predikante moet die konfessie onderteken, en nie die kerkorde nie. Hierdie konfessie domineer dus, en die kerkorde is aan die konfessie ondergeskik.

By verskil tussen konfessie en kerkorde, heers die konfessie.

Dit is nie toevallig nie, maar volg uit die aard van die saak. Want as die kerk nie "sua auctoritate" die kerkorde kan reël nie, maar dit moet reël na die reëls van Christus, dan is die kerkorde 'n stuk van die geloof.

Al wat die kerkreg wesenlik is, d.i. geneem uit die Woord van God, hoort tuis in die konfessie, terwyl die kerkorde daarop rus.

Hoewel hieruit blyk, watter gesag die norme het, die konfessie het 'n afgeleide gesag. Dit bind alleen, omdat er in dit verband dit ooreen kom met die Heilige Skrif.

Die Kerk het egter geen onfeilbaar gesag nie, ook nie, by die uitlegging van die Heilige Skrif. Die wetenskaplike karakter van die kerkreg, kan dus nie enkel op die konfessie rus nie. Wel staan dit anders vir wie die kerk regeer, want die ampsdraers moet hulself aan die konfessie onderwerp.

(HIER NIBBERK TWEE PAGES. IN DIE OORSPRONKLIKE N.S.)

In die 6de eeu is die woord *canones* ook gebrui-
sig, om aan te dui, die besluite van die partikuliere of land-
sinodes. Daarnaas word die beslissings van die invloedryke bis-
skoppe, *decreta*, genoem. "Epistola decretalis" is die brief genoem,
waarin hierdie bisakplike beslissings gestaan het.

In die 8de eeu begin hierdie "decretales" krag van *canon*
te kry.

Voetius het die gebruik van *canones* en *decreta* oorgeneem,
met 'n enigszins ander onderskeiding.

Canones— "leges scriptas" vir die regering, deur 'n sinode
gegee, dus 'n kerkorde.

Decreta— die afsonderlike beslissings van 'n kerkraad,
klassis of sinode.

Daar kan geen strenge lyn getrek word nie.

Want die kerkordes was oorspronklik niks anders nie, as
saamvoeging van die besluite deur nasionale sinode geneem. Een-
rige besluite was algemeen, en is daarom in die kerkorde opgeneem.
Elke nuwe sinode het weer nuwe bepalings geneem, wat nie almal
in die kerorde kon opgeneem word nie.

Die Dordtse sinode het besluit, om 'n skifting te maak, en
saam te voeg tot 'n statut van die kerk.

Dit was in aintlike zin die *canones*.

Die beslissing van Dordt, was 'n "*confessio fidei*", maar
omdat dit ook 'n juridiese uitspraak oor die leer was, en 'n ver-
oordeling van ketterse gevoelens, is hulle genoem, *Canones* van Dordt.

Voetius set:

- 1) Die kerklike *Canones* kan nie onveranderlik vas-
gestel word nie, en daar is verskil t.o.v. tyd,
plek en gewoonte.
- 2) Kan die *canones* ons konsiderasie bind?
Nee want die Here alleen is onse Koning.
- 3) Is die *Canones* onveranderlik van karakter?
Alleen vir sover hulle regstreeks op Gods Woord
gegrond is.
- 4) Mens moet sorg, dat die kerklike *canones* nie te
veel in getal is nie. Alleen die hoofsaak moet
vasgestel word.
Die Protestante wil geen "jur. canonicum" nie.
- 5) Deur wie moet die *canones* vasgestel word?
Alleen deur sinodes, wat die kerke verteenwoor-
dig. Dit kan ook deur 'n partikuliere kerk geskied,
(b.v. die Gereform. kerk van Geneve), wat nie in
verband staan met ander kerke nie. Die approba-
sie van die owerheid is wel gewens vir die uit-
voering, maar dis geen absolute vereiste bestand-
deel nie.
- 6) Mens mag die uitvoering nie al te streng eis nie,
soos in die geval van legale voorskrifte van
die wet.
- 7) Of die kerkraad aan die kerkorde van die sinode
ander bepalings mag toevoeg, soos huishoudelike
reglemente, insake die verkiesing van ampa-
draers, ens? Ja, seker.
- 8) Of die latere bepalings deur 'n sinode geneem,
altdie die vroeëre bepalings ophef? Of die beslia-
sings van generale sinodes meer gewag het, as die
van partikuliere sinodes, of klassikale vergader-
ings? Nee, so Voetius.

Die oudste kerkorde is gemaak deur die "*reforma-
tores Ecclesiae*", toe die beginsel baie suiwerder gevoel is.
Later het die wereld daar in gekom, en in die sinodes moes reke-
ning gebou word, met allerlei misstande. Vandaar dat die eerste
bepalings sedelik meer waarde het as die latere.

As reël geldt mens moet in 'n kerk met die evangelie, meer
glo, as in 'n oekumeniese sinode, onder of by teen die evangelie.

Daarom is outyds alle kerkordes gegee in een handboek, en is die beslissinge van die verskillende sinodes, promiscue aangehaal.

Die Agenda Ecclesiastica.

Outyds is gehandel "de rebus et agendis". By die kerkreg is ook geneem, pastoralia, traktemente, ens.

In die kerkreg word alleen bespreek die handelinge, vir sover hulle 'n kerkregtelike karakter dra.

Voetius behandel hierdie "agenda ecclesiastica", maar hy vleg daar die liturgiek, homiliek, of kategetiek in. Toe was daar nog geen selfstandige amptelike vakke nie. Ensiklopedies is dit egter nie goed nie.

So word die kerkreg oorlaai.

Die egter moeilik om skending te maak. Wanneer Voetius uitvoerig die liturgiek behandel, dan is dit alles nie kerkreg nie.

Die kerkreg kan alleen behandel: In hoeverre deur die liturgie moet sereel word., en of die liturgie mag, en moet gewysig word.

Wanneer daar onder ook Sakramente voorkom, dan kom daarby nie die sakramentologie by nie, maar alleen, wie geregtig is, om die sakramente te bedien en te ontvang, en wanneer hulle wettig is. Gemaklik kan die grenslyn nie getrek word nie. Die vraag, of daar by die doop driemaal moet bespreekel word, is liturgies, maar die vraag of die kerk vry is daarin, is kerkregtelik, n.l. die verpligtinge om aan die kerklike bepalinge te hou.

Dis die plig van die kerkreg:

- 1) om te handel oor die kerkregtelike bepalinge tot handhawing van die belydenis.
- 2) om te handel oor die inrigting van die erediens oor die algemeen, en die regte karakter van die liturgiese formuliere.
- 3) om te handel oor die bediening van die Woord.
- 4) om te handel oor die bediening van die sakramente.
- 5) om te handel oor die "agenda occasionata (huwelik).
- 6) om ander voorkomende bepalinge reerte le.

Oor die belydenis, en Handhawing van die

Leer

Eenheid van belydenis is die grondslag wa rop die eenheid van die kerk berus.

Reeds is dit begreps in die begrip "Kerk", - "vergadering van gelowiges". Mens kan die gelowiges nie ken nie, sonder hulle belydenis met die mond.

Sodra Christus Sy disipels gevorm het, en aan hulle die amp toe vertrou het, vra Hy eers: Wat glo julle van My?

Petrus doen belydenis in naam van die Apostelken op hierdie belydenis van Petrus, sal Christus Sy Kerk bou.

Reeds in die oudste Kristelike kerk het die belydenis opgekou. Die belydenis van Petrus is nie by 'n bepaalde kerk gevind nie, maar by almal, en was aanvanklik bedoel as belydenis by die doop. Sonder instemming met daardie belydenis, is niemand toe gelaat nie. Dit het tewens gedien tot afwering van kettery.

Dit was die canon, waarby die ortodoksie afgeset is. Wie afgewyk het, is buite die kerk geplaas. Dit was die "vinculum unitatis", wat die kerke saamgebind het.

Aanvanklik was daar geen ander band nie, as hierdie eenheid van geloof. Daar was geen kerklike saamvergadering nie. Die eenheid het hom juis openbaar in die eenheid van geloofsbelydenis. So het die Apostoliese Geloofsbelydenis vanself uit die gemeentes gekom.

Toe onder Konstantyn, te Nicea, die eerste oekumeniese konsilie gekom het, was dit die geloofsbelydenis, uitgebrei t.o.v. Arius, wat aangeneem is.

So ook in die latere Griekse, Rooms en Protestantse Kerke.

Ook hulle het tot grond van eenheid, 'n enger belydenis van geloof. Die sektes, soos die Wederdopers, meen dat hulle sonder belydenis kan voortbestaan. Dit was selfbedrog. Spoedig is hulle deur nood gedwing, om 'n konfessie op te stel. Die Memoriëte het ten slotte wel tien konfessies gehad. Ook die Remonstrante, het al spoedig 'n konfessie opgestel. Daar is verskil meentlik oor die vraag, in hoever die konfessie bindend is, maar nie oor die vraag of die kerk 'n konfessie nodig het nie.

Daarom hoef die konfessie nie altyd geformuleer, of sinodaal goedgekeur wees nie. Die Apostoliese geloofsbelydenis is nooit opgeteken nie, of officieel aangeneem.

Daar was wel 'n belydenis, en die materiale inhoud het vasgestaan vir alle kerke. Die "forma scripta", en die offisiële bekragtiging, het saker nou noodsaaklik geword, maar dis nie essensieel nie. Essensieel is: daar moet 'n geloof wees, wat die kerk uitspreek en bely. Daar moet 'n belydenis wees vir almal. Dit leer die Skrif self.

Die apostels het niemand gedoop nie, wat nie eers ingestem het met die apostoliese geloofsbelydenis. Reeds was daar volgens I Tim. 4:12,13, 'n konkrete geloofsbelydenis.

Ook in Hebr. 4:14, word vermaan, om die belydenis vas te hou. Wie daarvan afwyk, mag selfs nie in die huis ontvang word nie. (2 Joh. 10).

'n Kerk sonder belydenis, is in stryd met heel die geskiedenis van die kerk.

Op Protestantse terrein mag dit nooit voorgestel word, as of die Erediens voorop gegaan het nie, en die Belydenis gevolg het. Dis Rooms.

Die belydenis het vooropgegaan., en daarna eers is die kerk aaneen gesluit. So het dit ook gegaan in die Lutherse Kerk. Melancton het op die Augsburgse Ryksdag 'n geloofsbelydenis ingedien, en om hierdie Augsburgse Konfessie het die Protestante toe hulself geskaar. Die wat daardie Konfessie aanvaar het, is tót die Evangeliese Kerk gereken.

So het dit ook by die Gereform. Reformasie toegegaan. Die eerste daad van Calvyn was die formulering van 'n Geloofs Belydenis. En die, wat daarmee ingestem het, het lede van die kerk geword. So het dit ook in Frankryk, Skotland en Nederland toegegaan.

In Nederland is wel eerste 'n kerkverband, met sinode en klassis vasgestel. Die Geloofsbelydenis is nie deur 'n sinode, maar predikant vasgestel. Maar daarmee het hy die geloof van 100,000 mense in Nederland vertolk.

Daarna is Klassis en Sinode gehou. Die Kerkorde is nie primer nie, maar die belydenis.

Die Gereform. Kerke het die eenheid nooit prysgegees nie, solank die eenheid van die belydenis bly staan het., ook al was die instituit ook anders ingerig. Daar was b.v. groot beswaar teen die Episkopaalse Instituit in Engeland, maar die band daarmee is nooit verbreek nie, want die belydenis was dieselfde. Op die internasionale sinode van Doris was die Episkopaalse Kerk effisieel verteenwoordig.

Die Remonstrantse kerk was presies so geïnstitueer as die Gereform.. Tog het hulle nooit saamgewerk nie. Die eenheid van belydenis het ontbreek.

Die bedenking dat mens op hierdie manier die belydenis, wat mense werk is, maak tot fondament naas die Heilige Skrif, berus op 'n misverstand. Geen Gereform. ontken, dat die enige norm die Heilige Skrif is, of dink daaraan, om die Konfessie as outoriteit naas die Heilige Skrif te stel. Die kerk rus op die fondament van die Apostels.

Die Konfessie is geen tweede fondament nie, maar is slegs die kort saamvatting van die leer van die Apostels en Profete.

Dit is 'n ke "confessio fidel" met "regula fidel".

Die Konfessie is werklik van wat die hart getuig, die Amen van die Geloof. Die Konfessie gaan daarom vooraf aan die kerk as instituut, en daarom val die ontstaan daarvan buitekant die Kerkreg.

In Nederland is die Konfessie nie deur 'n kommissie ontwerp nie. Die gelowiges self, deur die inkwisisie gedwing, het begin om hulle geloof uit te spreek.

Guido de Bres het alleen geformuleer wat hulle bely het. By aanbieding aan Philips, kon hy se: Uit naam van al die gelowiges!

So het dit orgaan van die geloofsake van die gelowiges self ontstaan. Vanaf daardie oomblik het dit 'n kernpunt geword, waarom die kerk geïnstitueer is.

Die aldus ontstane plaaslike kerke, is deur hierdie belydenis saamgehou., d.i., deur 'n konfederasie van Kerke gekon. Die een kerk het homself verbind met die ander kerk., wat dieselfde belydenis had. Die eenigheid van die geloof, uitkomsend in die Konfessie, het geword die grond van die kerkverband.

Sodra hierdie spontane aksie homself voltrak het, het van self gevolg, die offisiële konfermering of fiksering van die Belydenis. In 1563 is die Konfessie van Guido de Bres aangeneem. Dit het ook te Eubden gebeur.

Hierby kom pas die kerkreg. Dit "pas" is 'n juridiese daad. Eers deur hierdie approbasie van die kerk as instituut, kry die Konfessie 'n regsgeldige karakter.

En die sluiting van die kerkverband, op grond van die Konfessie, is 'n regshandeling, gewoonlik voorgestel as 'n "pactum" of kontrak, met die Konfessie as grondslag. Solank hierdie eenigheid van Konfessie bestaan, bind die pactum.

Daarmee hang ook nou saam, dat die kerk in sy kring instemming met hierdie Konfessie kan vra, rustend op die pactum. 'n Predikant is aan die Konfessie gebind, kragtens sy verbinding. Vandaar die eis, dat elkeen in die Gereform. Kerk met hierdie Konfessie as uitdrukking van geloof, sal instem. Hier is die aanname van sodanig e Konfessie, waardeur dit as geloofsimbool word, *ex opere*.

Waarom het as "vinculum unitatis" nie die Heilige Skrif gegeld nie?

Selfs is dit vroeër deur Anabaptiste, tens deur Etiese en Metodiste, die enigste suiwer Protestantse standpunt genoem.

Koninkies is nie, maar die Heilige Skrif is wel onfeilbaar. Maar hierdie standpunt rus op misverstand.

Niemand ontken dat die erkenning van die Heilige Skrif as "norma credendorum et agendorum" die "sine qua non" is vir alle kerklike gemeenskapp.

Die gesag van die Heilige Skrif is goddelik. Dit rus op die "Testamentum Spiritus Sancti". Ons moet verklaar dat ons die gesag van die Heilige Skrif aksepteer. Vgl. die tweede doopvraag. : of ons die leer wat in die Oue en Nuwe Testament en in die

en in die artikels van die kristelike geloof ver-
vat is, bely a. die enige volkome en genoegsame leer van salig-
heid.

Vgl. ook die vraag wat gestel word aan die ampdraers, by
hulle bevestiging, of hulle die geskrifte van die Oue en Nuwe
Testament hou vir die enige Woord van God, en of hulle alle leer-
inge verwerp, wat da rteen stry?

Ook by die openbare aflegging van die belydenis van die ge-
loof, staan hierdie vraag voerop. Dus is die Protestantse begin-
sel suiwer gehandhaaf. As die Heilige Skrif sonder die belydenis
as die fondament beskou word, dan is alle Kristelike kerke een.
Maar alkeen is verplig om rekening van sy geloof af te le. Howe-
dien gee alkeen nie dieselfde verklaring van die Woord van God nie.
Dus is die belydenis nodig. Die konfessie is 'n refleksie in onse
bewussyn van die inhoud van die Heilige Skrif.

Kan en moet die Konfessie volledig en adekwaat die inhoud
VAN DIE Heilige Skrif weerkas?

Dit kan en moet selfs nie die leerinhoud van die Heilige
Skrif volledig in die Belydenis opneem nie. Die Heilige Skrif is
die goudmyn, en die delwersarbeid is nie in een dag voltooi nie,
maar gaan altyd deur. Daarom moet die kerk nooit tevrede wees met
die konfessie nie. Die Griekse Kerk ontken dit. Dit neem die
standpunt in dat die eerste geloofsbelydenis volledig die waarheid
uit die Heilige Skrif gehaal het. Die Griekse kerk is 'n belydenis
kerk, en steef in die starheid van sy belydenis.

E Die Protestante en die Roomen sê, dat die proses van
die werk van die Heilige Gees nie afgehoop is nie, maar dat die
Gees die kerk steeds meer in die waarheid inlei. In die bestaande
belydenis is die goud reergele, maar daar is nog meer te vind.
Mens moet egter insien, dat hierdie groei organies, en nie meganies
is nie. Dit bestaan nie daarin nie, dat daar telkens 'n nuwe
belydenis gesoek word nie.

Dit moet wees voortbou op die normaal gelegde fondament.

Historiese:

1ste Periode: Twee waarhede:
Trinitariese bestaan van God
Twee nature van Christus.

2de periode: Die aandag staan op die hetero-
logiese dogma.

Elke periode voeg 'n stuk toe aan die belydenis.

Die kerk maak nooit 'n tabula rasa nie. Dit sou 'n mis-
kenning wees van die historiese arbeid van die Heilige Gees in
die Kerk. By die Reformasie het daar wel 'n nuwe konfessie gekom,
maar die drie ou konfessies (Nicea Konstantinopel, en Athanasius)
is dankbaar aangeneem.

In die bewussyn van die gelowiges moet eers die groei van
die Konfessie voltooi wees, eerdad dit in die konfessie kan op-
geneem word. Die geloofsinhoud van die simbool sal dus nooit be-
antwoord nie, aan die geloofsrykdom van die gemeente.

Eers in "opinio communis" is in staat om die resultaat van
hierdie institutere kerk in die Konfessie op te neem.

Anders is dit geen geloofsbelydenis van die gemeente nie.

'n Sinode kan nooit van bo 'n geloofsbelydenis ople nie.

Ook as die ker aldus opgevat word, kan die kerk tog nooit
alles in die konfessie opneem nie, wat die Skrif leer, maar alleen
wat nodig is, vir die saligheid en die enigheid van die geloof.

Die Konfessie is geen dogmatiek nie.

Howedien sou daarmee die persoonlike vryheid te veel gebonde wees.
Enigheid van geloof moet gehandhaaf word, maar ook "libertas phro-
phetandi", omdat die konfessie alleen mag bind in sake die nood-
saaklike.

Unitas in necessariis, libertas in adiaphoris, charitas in omnibus.

Kerklike aanneming van die Konfessie.

Die konfessie wat spontaan opkom uit die geloofsbewe, van die organiese gemeente, is regsgeldig, as die kerk dit deur wettige organe gesanksioneer het.

In 1571 het eers die eintlike oorkoms van die konfessie te Emden gekom, waar alle kerke saamgekom het.

Die Prins van Oranje wou die Augsburgse konfessie hê, as hulp teen Philips, en ook omdat die Augsburgse konfessie 'n staatsregtelike posisie had. Die Gereform. kerke het egte geweld. Hulle had geen beswaar teen die inhoud nie, en Calvyn self het die Augsburgse Konfessie gesteun (maar in die sin van Melancthon, die opsteller, voordat die 2de redaksie onder invloed van Luther verander is), maar die Gereform. kerk wou nie Luthers word nie. Na hulle oortuiging het die Augsburgse konfessie op laer standpunt gestaan.

Ook in die Franse kerk is daarop aangedring, om die Augsburgse konfessie aan te neem, maar Calvyn het hom daarteen verzet. Hy het daarom ook op die eerste sinode homself beslis gehou aan 'n die konfessie.

Dit het ook geskied in die ander Gereform. Kerke.

Aanvanklik was daar geen konfessie nie.

In 1538 was daar 'n saakoms te Basel. Daar is toe opgestel die "Confessio Helvetica Prior".

Eweso in Frankryk. In 1559 het dit ook in Parys gebeur.

Die konfessie, toe deur Calvyn voorgestuur, is officieel goedgekeur. So was ook Knox in hierdie verband werksaam in Skotland. Ook in Hongarye en in die Gereform. Kerke in Duitsland is dit gedoen. Alleen in die Palts was daar geen eie konfessie nie. Maar daar was wel die Kategismus van Ursinus en Olivianus.

Die vraag, of die vaststelling van 'n konfessie alleen deur 'n konsilie van alle kerke moet plaasvind, en of dit ook wel kan gebeur deur 'n nasionale kerk alleen, is moeilik.

Daar is verskil in opvatting tussen Gereform., Roomse en Lutherse.

Die Roomse het Alleen 'n oekumeniese sinode, of die Pous kan 'n konfessie vaststel. Daar mag geen afsonderlike konfessie wees vir verskillende lande.

Die Konfessie Tridentina, geld vir die hele Roomsekerk.

Die Lutherse het ook 'n strange konfessionele eenheid voorgestaan. Daar is 'n konfessie vir al die landkerke, die Augsburgse Konfessie. Dit geld ook vir die Lutherse buiteland Duitsland, b.v. Skandinawie. Eweso met die Kategismus. Daarby kom nog die derde Simbool, die "Formula Concordiae".

Die Gereform. het 'n ander standpunt. Die Reformasie het homself hier baie verder versprei. Dit het homself baie beter aangepas aan die nasionale verskille. Daarom kan die Gereform. Kerke in die verskillende lande nooit eenzelfde konfessie hê nie. In Switserland vind ons die "Confessio Helvetica", in Frankryk die "Confessio Galliana", in Engeland die / 39 artikels, of die Westminsterse Konfessie, in Skotland die "Confessio Scotica", in Hongarye die "Confessio Hungarica", in Holland die "Nederlandsse Geloofsbelofenis".

Tog wil dit nie se dat die Gereform. kerke na hierdie verskillende konfessie kan ingedeel word nie in verskillende groepe. Die inhoud van die konfessies is essensieel saak. Die een lied, wat op verskillende wyses gesing word.

Ook Rivetius, essenius en Voetius het hulle daarvoor verklaar. Voetius wil i.p.v. twee jaar, drie of vyf jaar aanstel na die vryheid of die gesak van die kerk. In die tyd van die Republiek, is in verreweg die meeste kerke ooreenkomstig hierdie art. gehandeld, n.l. tweejarige diensregeling, en dan aftreding sonder herkleding. Die aftreding is egter nooit beskou as 'n prinsipiële punt waar alles aan hang nie, omdat die H.B. geen duidelike uitdrukking bevat nie. Die H.B. skyn eerder aan nie aftreding te dink nie. Voetius heel skrywers aan wat wens, dat daar mense mag gevind word wat hulleself hulle hele lewenslang aan ampbediening wy. Die vraag is nog of die slot van die art. slaan op die belang art. Dit nie duidelik nie. Die praktyk het egter gaan betoon, dat die slot op die hele art. slaan.

DIE HERBENOEMING DES SAKE REDEKING:-

- a- omdat die kerkregering dan tot 'n klein kring beperk word.
- b- omdat die ampdraer maar weer die amp aanvaar, al het hulle nie baie tyd nie. Dit is skadelik vir die diens.
- c- omdat nie-herbenoeming dikwels 'n krenking is.

Die Sinode van Dordt, 1573, art. 13, waar vir herbenoeming opening gegee word.

Moet iemand wat herbenoem is, weer bevestig word? Hierop kan "ja" en "nee" geantw. word. Word 'n ampdraer gekontinueer in sy diens, dan is daar geen rede om hom te bevestig nie. Treë hy egter af, en word hy deur vrye keuse weer gekies, sodat daar 'n nuwe roeping kom, dan kan hy weer bevestig word. In ieder geval is die bevestiging geen wending nie., en kan desnoods geheel en al agterwee gelaat word.

ARTIKEL 28.

Net soos die amp van die Kristelike overheid is, om die heilige kerkediens in alle maniere te bevorder, dit met hulle voorbeeld aan die onderdane te rekommandeer, en aan die predikante onderlinge en diakens in alle voorvallende nood die hand te bied, en by haar goeie oriënting te beskerm, net so is alle predikante onderlinge en diakens verskuldig om die ganze gemeente vlytiglik in te skerp, die gehoorsaamheid, liefde en eerbieding wat hulle aan die magistrature verskuldig is, en alle kerklike persone sal met goeie voorbeeld die gemeente hierin voorgaan, en deur behoerlike respek en korrespondensie probeer om die guns van die overheid tot die kerk te wak en te behou, ten einde, alkeen sy die deel doende van weerskante, in die vrees van die Here, alle agterdog en wantrou onderhou word, tot welstand van die kerke.

Hierdie art. poeg om die verhouding van die kerk tot die staat te reel. Dit afkomstig van 1619. Veral die eerste gedeelte klink sonderling in die K.O. Miskien is dit te Dordt gevoel, daarom staan dit daar by wyse van vergelyking. Op daardie manier kan mens alles in die K.O. aanbring. Die art. bedoel om 'n soort van ooreenkoms te wens. Daarom die poging om die amp van die overheid te beskrywe in betrekking tot die kerk. Op soon ooreenkoms was daar wel kans in 1619. Die politieke kommissie het daar hoop op gegee, mits die kerke toeskietlik was. Hieruit is nie alleen art. 28 maar ook alle koncessies aan die overheid te verklaar.

Dis ewesin waar, dat daar aan die vryheid van die konsiensie te kort gedoen word, . Daar ons word ook die "libertas con conscientiae" teenoor die belydenis gehandhaaf, maar hierdie libertas is aan die Woord van God gebind. Elke lidmaat kan "gravamen" teen die belydenis inbring, en die Kerk kan sulke "gravamina" nooit afwes op grond van die Konfessie.

Op die Dordtse Sinode is van alle lede 'n oed geveeg, dat hulle alleen sou oordeel op grond van die Woord van God. Maar die vryheid bring nie mee nie, dat elkeen mag leer, wat hy vir waarheid hou. Dit sou die Kerk verlaag tot 'n Debatter Klub. 'n Koninkryk teen homself gekes, kan nie oortaan, . Elkeen wat tot die kerk behoort, moet die belydenis handhaaf. Beware moet by die Kerk self ingedien word. Bly 'n mens onbevredig, dan kom hy heengaan. Wat die laaste argument betref, dat daardeur die ontwikkeling al te gehoo word, en die soeke ortodoksie ingevoer word, dis nie waar nie.

Mene mag vir die Woord van God nuwe waarhede opdiep, dis die "libertas prophetandi". Die ontwikkeling is nie uitgesluit nie, daar elkeen die reg het, om "gravamen" in te bring.

Dis dus alleen 'n kerklike gesag, en nooit "norma veritatis" nie, maar "norma doctrinae" 'n norm om te beoordeel, watter leer 'n bepaalde kerk het, en waarop dit rus.

Die kerk het die roeping, en ook die lede, om ondersoek in te stel. Dis vrug daarvan is die konfessie, .

Die Gereform. Kerke leer, dat revisie van die belydenis - skrifte nie ongeoorloof is nie, . Die Woord Gods is alleen "regula fidei". Dus moet die konfessie getoets word aan die Woord, . Elkeen het die reg, om daardie toets te gebruik. Die kerk moet alle gravamina aan die Woord van God toets.

Die Roomse leer daarenteen, dat die konfessie onfeilbaar gesag het. Die belydenis van die Roomse kerk is onveranderlik. Dit kan daar geen gravamina daarteen kom nie. Indien die Roomse kerk reeds sou toestaan, dan sou sy nie onfeilbaar wees nie, soos sy leer.

Maar wysinge in die belydenis moet nie ligvaardig geskied nie, . Die belydenis is nie 'n privaat uitspraak van 'n teoloog nie, maar van die kerk as geheel, in sy reeds hervreke periode. Dis gebore met die kerk self, en beseal met die martelaarsbloed.

Dus het die kerk die belydenis as "vinculum unitatis" verklaar, publici juris.

Voetius het die belydenis mag nooit sonder groot oorsaak verander word nie.

Wanneer dit verander word, dan moet blyk:

- 1) dat daar duidelike foute is.
- 2) dat daar dubbelsinnigheid is.
- 3) dat opkomende ketterse oorgang noodwendig maak.
- 4) dat 'n uitdrukking tot misverstand aanleiding gee.

Is die Konfessie vernieuw of verander?

Die Konfessie is die gevolg van die gesag van die ganse konfessie verbreek, en nou dit nie blyk nie, omdat die konfessie 'n menselike skrif was, . Hulle het gese dat hulle alleen gebonde is aan die Woord van God.

Hulle het gese dat op die eerste sinode, die hele konfessie en Kategismus ondersoek sou word, en aan die Woord getoets word, dus verander.

Hulle wou dat elke artikel sou nagekyk word, om dit aan die Woord te toets. Hulle wou die substansie van die leer aantast. Byalle sinodes moes die hele konfessie voorgelees word, en dan moes gevra word, of 'n lid 'n verbetering wil aanbring. Die Gereform. het hulself uitgespreek teen al gebale rewisie.

Hulle het gese dat sodanige rewisie van die konfessie, ongeoorloof is. Mens kon nie tabula rasa maak nie, om dan weer te begin. Die algemene real is, dat iemand vir regverdig gehou word, tot dat dit bewys word, dat hy skuldig is.

So ook hier.

Geen algemene beskuldiging nie, maar konkrete punte., moet aangevoer word. Daarom het die Gereform. volgehou, dat gravamen nie teen die hele belydenis, maar teen konkrete punte moes ingebring word. En dan moet die sinode daaroor besluit.

Die band aan die belydenis as 'n geheel, mag nie losgemaak word nie. As die konfessie so in geheel in staat van beskuldiging gestel word, dan word hy nie gerewideer nie, maar gekonfiskeer.

Daar is egter een moelikhed: Op een van die oudste sinodes is besluit, (1525): in die begin van elke sinode, sal daar 'n voorlesing van die konfessie wees, tot verandering en verbetering, so sulks nodig mog wees.

Maar ook hier is geen sprake nie, van 'n generale rewisie. Dit geld hier die formulering van die belydenis.

Hierdie opvatting is juist, as mens die verakillende edities van die konfessies vergelyk, waarin verbeteringe aangebring is. Ook is in 1618-1619 verklaar, dat daar geen beswaar is teen die dogma, maar teen die verklaring van die teks. By sodanige rewisie moet skerp onderskeie word, omtrent die doel van die rewisie, of dit rewisie van die leer, of van die formulering.

Rewisie kan slegs parsieel wees.

Generale rewisie van die teks, is op elke sinode veroorloof, as die kerk meen dat die teks nie suiwer is nie.

In baie gevalle kan mens van rewisie spreek.

Ook:

- 1) as die kerk slegs 'n deel van die waarheid bely., kan die sinode 'n nuwe belydenis beveel, om dit meer volledig te maak. So was dit op die Westminstersse Sinode, toe daar geen gravamen was nie.
- 2) as die kerk homself geroep ag, om teen 'n gevaar sy belydenis te rig, om 'n valse leer toe te gaan.
- 3) as die leer te uitgebreid is, mag die kerk verkort. Dit het geskied met onse belydenis te Antwerpen, toe die Confessio Helvetica verkort is, en die Confessio Helvetica posterior daarvan gevolg het.

Die kerk kan alleen sy eie belydenis verander. Alle Kristelike kerke het gemeenskaplik oorgeneem van die "Symbolum Apostolicum", Nicenum, et Athanasium". Die mag 'n nasionale sinode nie verander nie.

Luther het "kristelik" in die apostoliese belydenis i gevoeg, om "katoliek" te vertaal.

EREDIENS.

Religie is altyd 'n sosiaal verskytsel. Die Protestante het in die midde geplaas, die prediking van die Woord.

Luther se: die Woord moet voorop staan.

Nie die sakrament, maar die prediking beheers die erediens. Die prediking van die Evangelie is die middelpunt.

Die sakrament kry by die Protestante 'n sekonder karakter, en is teken en seal, om die Woord te bevestig.

'n Kristelike lewe sonder die sakrament is denkbaar, maar soder die Woord nie. Want die prediking ontstaan deur die geloof, en die geloof is die band aan die saligheid.

Die Protestantisme het dan ook met die sakramentale karakter van die erediens gebreek. Vir die Roomse is die bywoning van die Mis alles.

Die doek van die cultus publicus, is nie onse saligheid nie, maar die ere van God. (Gereformeerde.).

"Cultus.... colere Deum", en nie "colere se ipsum" nie.

Die samekoms van die gemeente, is nie vereers, om self op gebou te word, in die geloof, maar om God te eer.

Colere Deum moet voorop staan.

In die erediens is gebed en lofsang onmisbaar.

By die cultus Dei is ook behoefte om God te ontmoet.

Ons gaan nie kerk toe om die predikasje alleen. Die 'n 1 laer standpunt van die Roomse. Selfs die heiden gaan na 'n tempel om sy god te ontmoet. Vgl. ook David Ps 42. Soos 'n heid skreeu na die waterstrome, so skreeu my siel na U, O, God.

En die cultus moet ons daartoe lei. God is nie aan een plek gebonde, of aligs in die kerk. Maar die teenwoordigheid van God word op verskillende maniere aan ons geopenbaar. Ook in ons enger lewe is God soms digter aan ons.

Die openbaring van die essensie Gods is nie oorsake dieselfde nie. Die heidene het nie gemeen nie, dat die beeld God self is, maar dat aan die beeld die teenwoordigheid van hul god homself verbind. Dit Kristendom verwerp dit as afgodery. Reeds vir Israel is gese: Niemand het ooit God gesien nie. En aan Israel is 'n verbod gegee om 'n beeld te maak.

Christus sê: Niemand het ooit God gesien nie.

Maar die behoefte aan manifestasie Dei, waardeur ons voel, dat God by ons is, is 'n grondtrek van die religie, wat nie verloen kan word nie. Maar hierdie manifestasie van God vind nie plaas nie deur regstreekse veraknying van God aan ons, maar deur regstreekse gewaarwording van God in ons. Dit geld ook van die cultus publicus Dei. Die gemeente is die tempel Gods.

Die innerlike ervaring van die teenwoordigheid Gods, in die gemeente, is nie die enigste nie, want die Skrif leer ons, dat die werking van die Gees nie geskate word van die werking van die Woord. Dit is die fout van die Kwakers, e.a. wat geen prediking wil he nie.

By hulle is aligs geestesopenbaring, wat lei tot geesdryery, dwepery, ekstase, kranksinigheid, en omhelsing van die vleeslike luste.

Wat God vereenig het, mag die mens dit nie skei nie. Woord en Gees hoort by mekaar. Nê deur die Gees alleen maar deur die Woord kom God tot ons. As Samuel in die tempel is, voel hy God by hom. Die openbaring in die Paradys vind plaas, deurdat God spreek. Soek by die profete. Oorsake spreek God Waar die Woord van God is, daar is God.

In ons cultus publicus spreek God nie regstreekse tot ons nie, maar Hy het die Woord in die Skrif neergela, en die mens is organ om dit te verkondig. Ons Protestante het nie 'n auditorium om te hoor na die rede van die mens. Maar ons het, ryker as Rome, met stoomse hostie, die teenwoordigheid van God omdat God tot ons spreek.

Die Woord werk uitwendig, die Gees inwendig. Hulle hoort by mekaar. Die Gees maak die Woord lewend. Maar die inwendige werking van die Gees val binne die bestek van Dogmatiek, nie Kerkreg.

Keersn uit Pars Materialis .

Hoofstuk 1: Vyf stelsels van kerkregering. Die terug die voorgaande sitaat.

Hoofstuk 2: Formasie van die Kerk.

Paras 1: Op watter manier ontstaan die kerk?

Die kerkreg handel oor die ecclesia instituta. V Voetius gee hierdie definisie van ecclesia instituta: "societas fidelium"

Die gedagte, dat 'n mens homself by die ware kerk moet aansluit, kom by Rome nie voor nie. Hierteen het die Protestantisme opgekom, en gese, dat die gelowige vryheid het, om hom by die kerk aan te sluit, of dit te verlaat.

Die ecclesia instituta ontstaan, deur die vrye wil van die gelowiges.

Die gevaar in hierdie beskouing is egter, dat op hierdie manier die kerk op een lyn te staan kom met alle verenigings. Dit lei tot die Kollegiale stelsel. Voetius, egter spreek van 'n "causa proxima" en 'n "causa remota".

Die eerste is die concensus van alle gelowiges, die tweede die Wil van God.

Voetius reken onder die "membra ecclesiae" alleer kulle, wat belydenis gedoen het, die kinders nie. Die konsekwente deurvoering van sy standpunt, is egter ongereformeerde. (Vgl Doopsformulier).

Die definisie van Voetius: "societas fidelium, libera inita" deug nie. Die kerk is geen societas nie. Meestal is daar geen vrywillige toetreding nie, omdat die mense in die kerk gebore word. Beter is dit om te praat van 'n stigting (instituut), want die kerk is deur Christus gestig. Die beste definisie is die van Westminster: "Ecclesia visibilis est societas ex eis omnibus quodquod in omnibus mundi locis, temporibusque religionem veram profitentur, eorumque liberis coagunt.".

Die kerk ontstaan deur Jesus Christus, en nie deur 'n wiladaad van mense nie. Vgl. Heid. Kateg. Sondag 21.

1) Reksstreekse en onmiddellike aksie.

Kristus is die Stigter, wat werk in die gemeente, in Doop en Avondsmaal, in die Belydenis van die geloof, in die instelling van die ampsdraers, en in die x tug. In die harte van die gelowiges, werk Hy die gemeenskapsdrang.

2) Middelike aksie.

Die middelike aksie gaan deur die organe, wat Christus daartoe ingestel het. Die kerk mag nie beskou word nie as 'n greep van onbekeerdes, wat deur die prediking bekeer moet word, maar die begrip "kerk" sluit die gedagte in, dat die lede gelowiges is. Die instituering van die kerk, is 'n geloofsaad uit gehoorsaamheid aan Christus. Die staat mag di t nie doen nie. Nadat die gelowiges aangesluit het, volg die instelling van die ampte, omdat die kerk as organisme, die organe nodig het, as dit in die instituut openbaar word, en dat die instituut, sonder ampsdraers inkompleet is.

Paras 2. : Hoe moet die kerk voortbestaan?

Doel van kerkinstituering is, om 'n duurzame instituut opterig. Hoof

Die Metodiste se: Bekeerdes moet bekeerlinge aan die kerk toevoeg. Van die oudste tyd af egter, is die kinders beskou as die "semen ecclesiae", as lede van die kerk, deur die Doop.

So word die kerk moeder van die gelowiges.

Die grondslag van die bestaan en voortbestaan van die kerk, is in die ewig uiverkieping Gods, maar in die uitvoering van sy

Die grondslag van die bestaenen voortbestaan van die kerk is die enige uitverkieëing van G&id, maar in die uitvoering van Sy Raadsbesluite maak God gebruik van die Verbond van die Genade.

Hierin is ook die kinders vervat. So is die voortbestaan van die kerk sulver passief. Deur belydenis af te lê, word die mens aktief lidmaat. Die "uitdrukking" "naming van lidmate" is dwaasheid, want die handeling gaan nie van die kerk, maar van die lid uit. Die kinders word beskou as gelowiges. Die geloof is by hulle in k&im (potensiaal) en daardie geloof kom by die belydenis in 'n daad uit, (aktief).

Ook volwasseenes, wat s& nie deur die Doop tot die kerk behoort nie, moet belydenis afle, altyd vrywillig.

Die kerk moet ook sendings werk doen (Missio-) en ook terugbring die wat afgewyk het. (missio interna of evangelisasie).

Parag. / 3. : Wese van die Ecclesia Instituta.

Die forma van die ecclesia kan aanwesig wees, en tog kan die essentia ontbreek, soos b.v. by die Unitariers. Ook k& kan dit omgekeer wees, dat die wese van die kerk daar is, maar dat die forma ontbreek. Die forma is nodig vir die wel wese van die kerk, (hanc esse), hoewel die wese (esse) daaronder kan bestaan, en nie van die forma afhang nie.

By Rome bestaan die ecclesia in die hierargie. Die Protestante se, dat die kerk is die vergadering van die ware gelowiges.

Maar is die kerk te vind? In die sigbare openbaring is dit nooit alleen nie.

Daarom spreek ons van die ware gelowiges. Maar die ware gelowiges is nooit almal in die sigbare kerk nie.

Daarom : Credo unam sanctam ecclesiam.

In hierdie zin d is die kerk geloofsvoorwerp

Die essensie van die kerk was vir Luther in die regte bediening van die Woord en Sakramente. Maar die beswaar hierteen is, d dat so die essensie te veel in die amp gesoek word, en die grondgedagte, dat die kerk 'n congregatio fidelium is, word min of meer prysgegee.

Daarom k voeg die Cereform, nog hierty, die kerklike tug, en is die Cereform, definisie: Ecclesia instituta est congregatio fidelium, waarin Gods Woord sulver gepreek, die sakramente reg bedien, en die tuggesandhaaf word, na die instelling van Christus. In hierdie definisie val die nadruk op Congregatio fidelium. Die te teestelling van die ware en die valse kerk is in die praktyk die van sulver en onsulver.

PARAG. 4. : Die reeste vorm van die ecclesia instituta.

In die gelowiges moet die sandrif wees, om die bediening van die Woord, en die uitrigting van die sakramente reg te laat geskied. Dit moet vasgehou word teenoor die stigtelike geselskappe, konferensies, evangelisasie, ens.

Woore en sakramente is genade middels. Die wese van die kerk skuil in die gelowiges, en die genade middels is alle en ver gelowiges. Waar daar geen gelowiges is nie, daar is net 'n skyngestalte. Die forma is die instituering van die ampteg ens. Waar die ampte ontbreek, is die kerk misak&im al potensiaal, maar nie aktueel nie.

Parag. 5 : Hoe die kerk gedeel word?

Sodra die kerk sigbaar word, kan die eenheid nie gehandhaaf word nie. Rome het 'n alomvattende wereldkerk, iets, w wat in die skrif nie bekend is nie.

Die Lutherse het 'n volks of nasionale kerk, wat ook nie in die skrif bekend is nie. Die Cereform, gaan uit van die ecclesia localis, en die is die wesenlike kerk,.

In die Nuwe Testament vind ons nog huisgemeentes op een pl ek.

In die N. Testament, vind ons nog huisgemeentes op een plek. Ook die ampte dra in die N. Testament 'n lokale karakter. (presbyteros, didaskalos, diakonos.).

Die apostolaat is iets besonders. Die kerk is geen koringryk van die wereld. Elke kerk het 'n volle potestas dogmatica, ordinans, en jurisdictionis.

Op een plek kan meer as een kerk wees, as daar verskil is van taal, of belydenis. En in stede hang dit grootliks af, wat as 'n "plek" beskou word.

Parag. 6. : Volkoms en onvolkoms kerkformasie.

Voetius noem dit "perfectio et imperfectio ecclesiae".

Geestelik is die kerk op aarde nooit perfek nie.

Maar as institut is daar perfekasie. forma perfecta sluit in: prediking van die Woord, geïnstitueerde ampte, duurzame bestand, vrye ontwikkeling, wat nie deur die owerheid belet word nie.

"Ecclesia imperfecta" is b.v. 'n vakante kerk.

Tipes van kerke noem Voetius:

a-- Sendingskerke. (ecclesia inchoata). Die sending moet uitgaan van die plaaslike kerk. 'n Sendeling moet optree, nie as representerende 'n nuwe kerk, maar as d'enaar van die sendende kerk. Wanneer op sy prediking die heidene tot bekering kom, dan is daar reeds in kien 'n ecclesia visibilis., maar imperfecta, want die prediking bly prediking van die sendende kerk. Die gelowiges is in sekere mate nog afhanklik van die moederkerk. Daar mag egter geen oorheersing van die kerk uit die heidene deur die moederkerk plaasvind nie. By Rome bly die nuwe kerk altyd afhanklik van die moederkerk. (matriargaat.).

Worde die ampte ingestel, dan moet so 'n nuwe kerk losgemaak word van die moederkerk, en dar is dit geen sendingskerk meer nie, maar outonoom. Dit beroep dan 'n eie predikant.

b) Calvertheidskerke, ecclesiae temporariae, wat slegs 'n tydelike karakter dra, soos b.v. vloot, leer, en veldkerke.

c) Kerke onder kruis. Dis kerke, wat deur die owerheid of anderszins vervolgd word. Ook dolerende kerke. In 1688 het daar in Nederland 'n breuk gekom met die sinodale organisasie, en nie met die kerk as sodanig nie. Daar het geen nuwe institut gekom nie, slegs word bestaende kerke in 'n ander verband gebring.

Dolerende kerke is voorlopige organisasies, met die doel om later weer terug te keer.

Die geskiedenis het egter gedwing om 'n tydelike iets, permanent te maak. Nou is die dolerende kerke van vroeër in Nederland geen dolerende kerke meer, maar ecclesiae perfectae.

Parag. 7. : Doel van die ecclesia instituta.

Op hierdie gebied is gesondig per excessum deur Rome, wat die taak van die kerk wil uitbrei tot die hele maatskaplike lewe. (Augustinus De Civitate Dei).

Die Reformasie het aan die kerk as institut weer sy eie terrein teruggegee. Uit reaksie teen Rome, vind ons by Luther en Zwingli die staatskerk, die staatsgesag in die kerk, die territoriale sisteem. Dit is die sonde per perfectam, asof die kerk alleen die Woord moet verkondig.

Calvyn wys aan staat en kerk, elkeen 'n eie terrein aan, en elkeen is soewerein in die kring. Kerk en staat is geen skeppingsordinansies nie, maar hulle kom op as gevolg van die sonde.

In die kerkreg moet hier alleen gehandel word oor die funksie van die ecclesia instituta, soos in die kerkorde uitgedruk: op kerklike vergadering alleen kerklike sake.

Die taak van die ecclesia instituta bepaal sig uitsluitend tot die ampte, deur Christus ingestel, en tot die funksies, wat Hy aan hierdie ampte verbind het.

Parag. 8.:Affectioes van die ecclesia instituta.Voetius onderskei positiewe en negatiewe.sienskapsne.

Positief:

- a) Die kerk moet 'n belydende he.
Van oue tyd af het die kerk simbole gehad. Baie oud is Symbolium Apostolicum. Van later datum is Symbolium Niczenum et Athanasium. Die konfessie mag nie gelyk gestel w word met die Woord van God. Dis die Roomse standpunt.
- b) Die kerk moet 'n politia of regering he. omdat daar orde moet wees.
- c) Die kerk het potestas, (dogmatica, ordinans, jurisdictionis), wat staan by die ecclesialoalis.
- d) libertas ecclesiae, die kerk is volkome outonoom.
- e) aequalitas ecclesiae; geen hierargie nie, gleichberregtig.
- f) Necessitas ecclesiae instituta.
Hier moet gewaak word teen drie uiterstes,
  - 1) Entoesiaste (Darbiste, e.a.)
  - 2) Die ecclesia instituta as 'n menslike instituu; klub.
  - 3) Oorskakting van die instituta, soos Rome doen

Die Gereform. spreek uit die necessitas van die ecclesia instituta, maar die geen necessitas medi, maar necessitas praeccepti.

Negatief:

- a) Imperfeksie van die kerk. Daarom moet daar gestreef word na die volkomenheid.
- b) Disolubilitas ecclesiae. As daar nie fides is nie, hou die kerk op.
- c) Reg van afskeiding: Voetius se reperksie is eers gewettig, as daar onheerbare, fundamentele foute in die kerk ingesluit het.

Hoofstuk 5.Lede van die geïnstitueerde kerk.Parag. I : Inleiding.

Die lede is nie alga objek van kerklike regiment nie, maar ook subjek, draers van die potestas, omdat die potestas ecclesia axgma wortel in die gemeente as geheel, en eers daaruit opklim tot die ampdraers. Natuurlik is alle gesag ontleen aan Christus (teen die Independente), maar die middel waarvan Christus Homself bedien, is die vocatio ecclesiae.

Die gemeentelede is nie bloot passiewe objekte nie, maar het reg van kritiek. Die gemeente is waardig.

Die amp volg temporeel op die ontstaan van die gemeente.

Daar is geen onderskeid tussen clerus en lede nie.

"Laos" beteken in die N. Testament, heel die gemeente.

Die geestelike element in die N. Testament word nooit aan die amp nie, maar aan die gemeente as geheel verbind. By elke kerklike aksie moet die gemeente saamwerk.

In onse kerkorde word te wienig die regte van die gemeentelidemaatskapsbespreker Elke lid het die reg om die handeling van die ampdraers te beoordeel, en homself te versit as hulle teen Gods Woord ingaan

Medewerking van die gemeentelide is nodig.

a) by die verkiesing van ampdraers (dubbeltal, of die verkiesing deur die kerkraad geapprobeer, art 22, D.K.O.).

b) by die afnyding van 'n lid. Dan moet die gemeente daarvan in kennis gestel word

c) Elke lid het die reg van appel na 'n meerdere vergadering, art. 21, D.K.O.

Parag 2. Wie word beskou as gemeente lide?

Dit hang af van die heersende beskouing van die kerk. Word die kerk beskou as 'n menslike vereniging, dan is die eis van lidmaatskap, onderwerping aan die oegemente, en betaling van kontribusie, soos in die Hervormde kerk van Nederland die beskouing is. Beskou ons die kerk as 'n goddelike instituut, dan is daar tweerled standpunt.

Of die kerk is 'n heiliginstituut, (Metodisme)

of, die kerk is 'n vergadering van ware Christgelowiges.

In die eerste geval, val alle nadruk op die amp, soos by Rome, en eis vir die lide, "non obisai ponere", en verder vra die kerk van die lide geen geestelike kwaliteit.

Enigste eis is historiese geloof, en onderwerping aan die ampdraers. Luther sef *ecclesia est societas vocatorum*.

Die *multi vocati*, is die lide van die kerk, die *pauci electi* is die ware gelowiges.

Eis vir lidmaatskap is dus: 'n mens moet geroepe wees, en homself aan die bearbeiding van Gods Woord wil onderwerp. Hier is die gedagte van die volkerkerke, waar die poorte so wyd moontlik oopgegooi word, totdat daar eindelijk geen belydenis meer is nie.

Die Gereform. se die *vocatio* is nie voldoende nie, Die bloot historiese geloof heit die duiwels ook.

Die saligmakende geloof moet daarby kom, nie die *vocatio externa* nie, maar die *vocatio interna*, en daarom moet uitgegaan word, nie van die *vocatio* nie, maar van die *electi*.

Die sigbare en onsigbare kerk, is twee kante van dieselfde kerk. Die *electio* word openbaar in die geloof, en in die bekering. Alleen dit gee reg, om lid van die kerk te word. Konfessie, art 33.: Die kerk is die vergadering van ware Christgelowiges, ens. Die gemeente bestaan uit die *electi*. Hier geld twee eise: Aflesing van die belydenis van die geloof, en ooreenstemming van die lide met daardie eise.

Die Gereform. kerk hou vas aan die genade verbond.

Die doop skenk nie die wedergeboorte nie. (Rome en Lutherse), maar reeds voor die doop is die laad van die kerk wedergebore, en daarom lidmate van Christus. Die kinders van die Verbond, word dus ook as gelowiges beskou.

In hoeverre moet 'n lide beskou word:

- die relapsi,
- die absensie of suspensie,
- die exkommunisi,
- die poenitentes?

By a) is daar geen onderskeid tusseng peccata mortalia et venalia, is daar waaragtige berou is, moet terugkeer altyd moontlik wees. Berou is die enigste maatstaf, waarna moet beoordeel word, of 'n mens waaragtig met 'n kind van God te doen het. Is daar geen berou nie, dan ere vermaning en skorsing van die lidmate. (b).

c) Is daar nog geen berou, dan ekskommunikasie.

d) Grade van poenitentia word by Rome gevind: Plures, (buitesluiting van die goddelike erf), dan audientes en geruffec-

d) Grade van poenitentia word by Rome gevind; Penas, (bytsluiting van die goddelike erf), dan audientes en genuflectantes (by doop en avondmaal die kerk verlaat), dan discipulos en dan die reconciliatio. Die Gereform. kerkreg ken hierdie grade nie. Die aigespedene mag in die kerk kom. Hy het alleen geen deel aan die sakramente nie.

Mag lidmaatskap gewier word op grond van nasionaliteit?

Oorspronklik was die kerk by Israel volkkerk. Elke Israeliet was dus ~~ex~~ suo jure lid van die kerk. Eers op, Pinkster het die kerk katoliek geword, alle nasies omvattend. Selfs slawe in opgeneem, hoewel hulle outyds nie as mense beskou is nie, maar as ree of uitvangsel. Ook die lidmaatskap van 'n vereniging kan geen "impedimentum" wees nie, behalwe natuurlik die lidmaatskap van 'n geheime vereniging. Mens kan egter nie lid van twee kerke wees nie. Die genade is ook nie aan die verstand gebind nie. 'n Krankinnige wat, dus in die kerk Verbond staan, mag gedoop word.

Parag. 3. : Hoe mens lid van die kerk word?

Mens word lid alleen deur belydenis af te le, want die kerk is 'n congregatio fidelium.

By die doop vra die kerkreg alleen, of die doop wettig bedien is, deur wie, en aan wie. Deur die doop word ons lid van die sigbare kerk. Die Roomse se dat die wedergeboorte plaasvind deur die doop. Die Gereform. leer, dat die doop die wedergeboorte onderstel, en die grond van die doop, is die Genade verbond. Daarom mag dus alleen mense gedoop word, en geen voorwerpe nie. Die doop mag ook nie herhaal word nie. Die vereiste vir die doop is, dat die kerk en sakte, wat die doop bedien, die grondwaarhede, (die Triniteit en d die Godheid van Christus) moet erken.

Voorts moet die doop bedien wees deur a iemand, wat daartoe bevoeg was, sodat 'n monnikedoop by die Gereform. geen waarde het nie. As daar ergens vroulike bedieners van die Woord is, sal dies Gereform. ook wel hulle doop erken(?). Eindelike is die vereiste, dat die doop in die Naam van die Triniteit bedien moet word.

So daar gedoo is, in die naam van die geloof, hoop en liefde, moes dit eens in die Hervormde kerk van Nederland plaasgevind het, moet daar oorgedoo word.

Mag iemand gedoo word, van wie daar twyfel is of hy alreeds gedoo is?

Die Roomse kerk doop is sulke gevalle provisioneel, of kondisioneel. In sodanige geval is dit volgens Gereform. kerkreg wel geoorloof om te doop. Daar moet egter waarborg wees, dat die doeping in die verbond is.

Mag mens onerte kinders doop?

Die vraag is, of die ouer nog tot die genade verbond behoort. Mens sal b.v. geen kinders doop, wat in die bordeel gebore word. As 'n mede in die gemeente verled is, moet sy eers belydenis van berou doen. By gemengde huwelike het die vader te beallie, waar die kind gedoo sal word.

As die vader weier om die kind te laat doop, dan mag die moeder dit wel laat doen. Kinders van gesensureerdes mag gedoo word, mits hulle nog nie reekskommuniseer is nie.

Maar die wenselik dat daer doopgetuies by is.

Hoe . . . as dooplede trou en kinders kry?

Mag sodanige kinders gedoo word?

Somige se inee. Deurdar hulle geen belydenis wil doen nie, gee hulle daarvan blyk, dat hulle ongelowiges is.

Dan is daar soms 'n uitweg van doopsgetuienes, wat die belofte afle. Maar die vraag is, of die kind kan gedoop word op grond van die geloof van die doopsgetuies? Dis moeilik om hier 'n reël te gee. Dis 'n sieklike abnormale toestand.

Mens gaan te ver, om in sulke gevalle die doop te verbied. Die straf, vir die ouers bedoel, tref dan feitlik die kind. Dis onsedelik om op hierdie manier die ouers te wil dwing. In Jes. 59 vs 21, het God 'n reël vir die toekomst gegee. "Hy sal 'y verbond nie wegneem van Israel, of van hulle saad, of van die saad van hulle saad. Die Verbond omvat dus ook die tweede geslag.

Die garantie, wat die kerk by die doop nodig het, is 'n belofte in sake opvoeding. Dit kan desnoods deur getuies afgela word. Tot ongeveer die 7de jaar, miskien ook nog later, kan 'n kind gedoop word op grond van die genade verbond. Vanaf daardie ouderdom, moet die predikant gaan vra, na die kennis van die Onse vader, die 12 artikels, ens. Vanaf die 15de jaar moet gewag, tot dat die toelating tot die avondmaal, deur belydenis verkry word.

Paras. 4. : De membris ecclesiae.

Hoe verkry mens die volle regte van lidmaatskap? Alleen ware Christgelowiges kan as lid optree. Af te keur is die opvatting, dat die kerk heilsinstituut is, sodat elkeen lid van die kerk kan word. Die avondmaal is geen publieke tafel nie. Volgens die "signa externa", belydenis van geloof, godsdelige wandel, moet die kerkraad keur oefen.

Die Gereform. Kerk eis eers belydenis van geloof, want doop en avondmaal staan nie op een lyn nie. By die doop is die mens passief, en by die avondmaal aktief. Eers deur die belydenis van die geloof, kry mens vywillige verhintenis aan die kerk, waaraan mens behoer.

Die ecclesia instituta is 'n societas, vywillig aangesaen. Die Heilige Skrif se duidelik; dat die "fides cordis" nie genoeg is nie, daar moet bykom die "confessio oris". (Matt. 10:32, Tim 6:12.)

In die Rooms kerk bestaan die wambegrip, van die konfirmasie. Dit skenk dan aan die dooplid nuwe genade, om hom te bevestig. Calvyn daarenteen pleit vir die "catechesis christiana". Op 10 jarige leeftyd, moes mens belydenis afle. Die handoplegging is as seremonie geoorloof. Te Geneve was daar egter geen sprake van handoplegging nie, en dis nooit in die Gereform. Kerk ingevoer nie. Het iemand op 20 jarige leeftyd nog geen belydenis afgela nie, dan is hy geëkskommunikeer, waarin opgesluit is, dat hy reeds lid was.

Deur die Pietisme is die konfirmasie in die Lutherse kerk, eintlik die groot akte geword: getuienis van bekering.

So het die konfirmasie te staan gekom, ver bokant die doop.

Die Hervormde kerk in Nederland ses deur doop word 'n mens lid, en deur belydenis lidmaat. Dis 'n onsinnige onderskeiding. So ook, dat 'n mens deur die doop 'n siel wasser word, en deur die belydenis, 'n lid.

Paras 5. : Toelating tot die Avondmaal.

Eise vir toelating is juridiese eise, n.l. ondersoek op sekere leeftyd (16 of 17 jaar). Die bekering geskied in die kringe van die Verbond altyd lank nie plotseling nie. By ondersoek moet daarom nie nie na die bekering gevra word nie. Maar dis ook geen "examen fidei" nie in intellektuele sin nie. Die bealer moet weet, wat die ware ortodokse leer is, en wat kettars is. Maar "conferensio actualis" is eis. Bekering in gereform. sin, is "conferensio continua". Op groot plekke is dit miskien goed, om 'n getuienis van twee lede mee te bring, dat 'n mens godsdelig van wandel is.

Mens moet ook belowe, om by die belydenis met Gods hulp te volhard, en die werled te versak, en hom aan die tug te onderwerp. Die selfbeproeving bly natuurlik staan. Die kerkraad dra die verantwoordelikheid vir toelating, maar elke persoon, & vir die toetreding tot die avondsmaul.

Praktiese reëling.

Die toelating tot die avondsmaul geskied deur die kerkraad, en nie deur die predikant nie. Wel kant die kerkraad 'n paar ouderlinge en die predikant afvaardig.

Die name van die persone moet voor af aan die gemeente bekend gestel word. Voor elke viering van die Avondsmaul, moet daartoe geleentheid bestaan. Die ondersoek hoef nie publiek te geskied nie. Die kerkraad het die reg, om vroe by die x voorstelling te formuleer. Die poenbare belydenis behoort voor die gemeente te geskied.

Paras 6 : Regte en pligte van gemeentelede.

Die Roomse kerk ken eintlik geen regte van die gemeentelede nie. Daar het die lede alleen pligte. Die potestas ecclesiae staan daar uitsluitend by die amp.

Die "obedientia" moet 'n absolute wees.

Ook in die lutherse kerk, is feitlik van medewerking van die gemeentelede geen sprake nie. Die ecclesia docens besit die beslissende mag.

In die Heilige Skrif, word die potestas directiva nie aan die gemeente, maar aan die amp toevertrou. Die Gereform. kerke is antiklerikaal, en an tirevolusioner.

In die Dordtse kerkorde, word van die gemeentelede se regte betreklik min gespreek. Die kerkorde sou wel iets meer demokraties kan wees. In die kerk mag alleen geld geestelike superioriteit. Met hierdie aequalitas is in die stryd, die "jus exemptionis" van Roomse kerk. (vrystelling van die kerklike verpligtinge aan erkele geprivilegieerde persone).

Die pligte van die lede is, om hulle by die ware kerk te voeg, verder om hulself van die valse kerk af te skiel, om die samekomste by te woon, en om die sakramente te gebruik (art.59. D.K.O.).

Verder is dit plig, om die sakramente in die eie kerk te gebruik, omdat daar tug by die sakramente moet geoesen word.

BIBLIOGRAFIE.

- 1) Prof. Dr. F.L. Rutgers: De Rechten en Plichten der Gemeenteleden als zoodanig.
- 2) Prof. Dr. E.E. Kuypers: De Verkiezing tot het Ampt.
- 3) Renkema en Rudolph : Acta Sinodi 1818- 1819.
- 4) Dr. A. Kuypers, sr. : Tractaat van de Reformatie der Kerken.
- 5) Dr. H. Bouwman : De Kerklyke Zucht.
- 6) Hodge : What is Presbyterian Law?
- 7) Prof. Dr. J. du Toit : Het Ampt der Ouderlingen en Diakenen.
- 8) Biesterveld, en
✓ Lonkhuisen, en Rudolph : Het Diaconaat.
- 9) Dr. P. Biesterveld : Het Huisbezoek.
- 10) G. Ulhorn : Die Christliche Lieberthatigkeit.
- 11) G. Ulhorn. : Der Kampf der Christentums.
- 12) Dr. H.C. Rutgers : Kerklyke Deputaten. (Dissertatie).
- 13) Dr. H. Scholting : De Leertucht. (Dissertatie).
- 14) Dr. E. E. Kuypers : Postacta der Dordtsche Synode.
- 15) Dr. H. Bavinck : Ouders of Getuigen.
- 16) Dr. J.J. Esser : Zending en Polygamie.
- 17) Dr. B. Wielenga. : Ons Doopsformulier.
- 18) Dr. F.L. Rutgers : Calvin's Invloed op de Reformatie in de Nederlanden.
- 19) Dr. J.H. Gunning, J.H. zn. : De Gezangen kwestie in de Nederlandsche Hervormde Kerk.
- 20) Voetius : Politica Ecclesiastica.
- 21) Jac Trigland : Geschiedenis van de Vaderlandsche Kerken.
- 22) Prof. Dr. F.L. Rutgers : Kerklyke Adviezen.